

Strategie rozvoje kraje a jeho význam pro rozvoj Moravskoslezského kraje

Bc. Āaptůch Lukáš

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lukáš ŤAPTUCH**
Osobní číslo: **M09809**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Strategie rozvoje kraje a jeho význam
pro rozvoj Moravskoslezského kraje**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Vysvětlete základní teoretické pojmy v oblasti regionálního rozvoje v České republice.
- Provedte literární rešerši dotčeného tématu.

II. Praktická část

- Analyzujte cíle Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje ve vztahu k zaměření Regionálního operačního programu a Operačního programu.
- Analyzujte vazbu Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na sektorové koncepce Moravskoslezského kraje.
- Zhodnoťte výsledky analýzy, navrhněte potřebnost a zefektivnění současné strategie.

Závěr

Rozsah diplomové práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- [1] STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. Regionální politika a její nástroje. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
[2] WOKOUN, R. et al. Regionální rozvoj : Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699.
[3] WOKOUN, R. et al. Regionální rozvoj a jeho management v České republice. Praha: Oeconomica, 2007. 246 s. ISBN 978-80-245-1301-0.

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: 20. června 2011
Termín odevzdání diplomové práce: 15. srpna 2011

Ve Zlíně dne 20. června 2011

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí:
 - bez omezení;
 - pouze prezenčně v rámci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a použité informační zdroje jsem citoval;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 15.9.2011

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce je zaměřena na krajskou regionální politiku realizovanou v České republice. Středem pozornosti je především strategie rozvoje Moravskoslezského kraje a jeho realizace. Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. V teoretické části jsou popsány teoretické poznatky, motivy, pojetí, cíle a nástroje regionální politiky.

V praktické části je stručně charakterizován Moravskoslezský kraj, vývoj jeho programových dokumentů zakončený popisem Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016. Následně je popsána vazba cílů tohoto dokumentu na Regionální operační program, tematické operační programy a sektorové koncepce Moravskoslezského kraje. Na závěr jsou navrženy vlastní opatření na zefektivnění současné strategie.

Klíčová slova:

Region, regionální politika, strategické plánování, strategické dokumenty

ABSTRACT

This Diploma work is concerned to regional policy realized in Czech republic. The main focus is strategy of Moravian-Silesian region development and its realization. The work is divided into two parts, theoretical and practical. In theoretical part there are described theoretical findings, motives, conception, targets and tools of regional policy.

In practical part, there is a brief characteristics of Moravian-Silesian region, progress of its program documents close with description of Moravian-Silesian region strategy for years 2009-2016. Consequently there is characterized linkage of aims of this document to Regional operating program, thematic operational programs and segment conception of Moravian-Silesian region. In conclusion there is a proposal with concrete actions how to streamline today's strategy.

Keywords:

Region, regional policy, strategic planning, strategic documents

Děkuji RNDr. Oldřichu Hájkovi, Ph.D. za vedení mé závěrečné práce a za připomínky poskytnuté v průběhu jejího zpracování.

Velký dík patří také mým blízkým za jejich podporu během celého mého studia, hlavně pak za jejich nesmírnou trpělivost ve všech ohledech.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 CÍLE A METODY PRÁCE.....	13
1.1 CÍLE PRÁCE	13
1.2 METODY PRÁCE.....	13
1.2.1 Literární rešerše.....	14
1.2.2 Rozhovor.....	14
1.2.3 Studium (analýza) dokumentů	15
1.2.4 Analýza.....	15
1.2.5 SWOT analýza	16
2 LITERÁRNÍ REŠERŠE DOTČENÉHO TÉMATU	17
3 ZÁKLADNÍ TEORETICKÉ POJMY V OBLASTI REGIONÁLNÍHO ROZVOJE V ČESKÉ REPUBLICE.....	22
3.1 ZÁKLADNÍ TEORETICKÉ POJMY	22
3.2 VÝVOJ REGIONÁLNÍ POLITIKY.....	25
3.3 OBECNÉ POJETÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY	26
3.4 NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY	28
3.4.1 Koncepční dokumenty.....	29
4 REGIONÁLNÍ POLITIKA V ČESKÉ REPUBLICE.....	31
4.1 VÝVOJ REGIONÁLNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICE	31
4.2 LEGISLATIVNÍ RÁMEC ČESKÉ REGIONÁLNÍ POLITIKY	33
4.3 ÚROVNĚ A NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICE.....	33
4.4 PROGRAMOVÉ ZABEZPEČENÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICE	37
4.4.1 Národní strategické a programové dokumenty.....	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	41
5 MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ.....	42
5.1 CHARAKTERISTIKA MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE.....	42
5.2 PŮSOBNOST KRAJŮ	43
5.3 VÝVOJ ZÁKLADNÍCH STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI.....	44
5.3.1 Strategické dokumenty rozvoje kraje	44
5.4 STRATEGIE ROZVOJE MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE NA LÉTA 2009-2016	45
5.4.1 Zdroje financování Strategie rozvoje na léta 2009-2016	47
5.4.2 Vazba na další strategické dokumenty	48
6 ANALÝZA VAZBY STRATEGIE ROZVOJE MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE NA VYBRANÉ STRATEGICKÉ DOKUMENTY A JEJÍ ZHODNOCENÍ	50

6.1	CÍLE STRATEGIE ROZVOJE MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE VE VZTAHU K ZAMĚŘENÍ REGIONÁLNÍHO OPERAČNÍHO PROGRAMU A OPERAČNÍCH PROGRAMŮ	50
6.1.1	Regionální operační program Moravskoslezsko	51
6.1.1.1	Vazba na cíle Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009- 2016	51
6.1.2	Tematické operační programy	54
6.1.2.1	OP Doprava	55
6.1.2.2	OP Životní prostředí	55
6.1.2.3	OP Podnikání a inovace	57
6.1.2.4	OP Výzkum a vývoj pro inovace	58
6.1.2.5	OP Lidské zdroje a zaměstnanost	59
6.1.2.6	OP Vzdělání pro konkurenceschopnost	61
6.1.2.7	Integrovaný operační program	63
6.1.2.8	OP Technická pomoc	64
6.1.3	Evropská územní spolupráce	64
6.2	VAZBA STRATEGIE ROZVOJE MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE NA SEKTOROVÉ KONCEPCE MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE	65
6.3	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY	65
7	NÁVRH POTŘEBNOSTI A ZEFEKTIVNĚNÍ SOUČASNÉ STRATEGIE	68
7.1	SWOT ANALÝZA STRATEGIE ROZVOJE MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE NA LÉTA 2009-2016	68
7.2	ZEFEKTIVNĚNÍ STRATEGIE ROZVOJE MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE NA LÉTA 2009-2016	70
	ZÁVĚR	76
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	78
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	82
	SEZNAM OBRÁZKŮ	83
	SEZNAM TABULEK	84

ÚVOD

Problematika strategického plánování zaměřeného na regionální rozvoj je v současné době aktuálním tématem. K rozvoji programování ve sféře regionálního řízení významně přispěla Evropská unie, která již od osmdesátých let minulého století deklarovala programování jako nástroj realizace své regionální politiky (HSS). Politika hospodářské a sociální soudržnosti EU představuje do značné míry jedinečný systém nadnárodní koordinace regionální politiky. Politiku HSS vždy velmi výrazně ovlivňovalo rozšíření EU o nové členské státy, které do jejího pojetí přinášely něco ze svých specifických problémů.

V České republice se programování jako jeden z nástrojů regionální politiky dostalo do popředí zájmu až v souvislosti se vstupem do Evropské unie. Ve druhé polovině devadesátých let byl nejvýznamnějším přínosem z pomoci EU postupný průnik nových pojetí a přístupů i způsobů a metod práce do sféry české regionální politiky. Do té doby byla česká regionální politika více méně chápána jako „záchranný systém“ ve smyslu mimořádné a jednorázové pomoci problémovým regionům. Konceptní přístupy, založené na principu programování, víceleté pomoci problémovým regionům i výraznější roli regionálních orgánů, převládající v EU se postupně prosazovali i v české regionální politice, a to zejména po roce 2000. Pomoc z Evropských společenství výrazně přispěla k formování moderní české regionální politiky.

Situace regionální politiky ČR je však poněkud komplikovaná. ČR velmi usiluje o co nejintenzivnější využití prostředků z politiky HSS a tento cíl je v podstatě určující pro formulaci současného nastavení českého systému. Díky četným dokumentům, jejichž existence je zcela zásadní pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU se jejich počet v souvislosti se vstupem do EU podstatně rozšířil. Určitým rizikem, respektive nedostatkem, tohoto systému je tzv. přeprogramovanost v oblasti regionální politiky. Díky vzniku nových programových dokumentů přizpůsobených politice HSS EU se objevil problém dvoukolejnosti české regionální politiky a politiky HSS, kdy dokumenty vytvořené pro čerpání prostředků ze EU do jisté míry zastiňují tvorbu strategických dokumentů na národní úrovni.

Problematika programování na úrovni krajů v ČR je poměrně novou záležitostí a i na této úrovni význam tvorby strategických a programových dokumentů stoupal s mírou našeho zapojení, jako členské země EU, do strategického plánování a programování EU.

Také Moravskoslezský kraj, na který je zaměřen obsah této diplomové práce, má své koncepční dokumenty – např. Program rozvoje kraje na období 2010-2012, několik sektorových koncepčních dokumentů, ale především Strategii rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016. Tento dokument vznikl v roce 2010. V podmínkách Moravskoslezského kraje nenavazoval na jakoukoli dříve zpracovanou Strategii rozvoje kraje, ale nahrazoval mezeru, která vznikla uplynutím časového horizontu předešlého Programu rozvoje kraje.

Žádný z dokumentů vytvořených na „národní“ nebo „evropské“ úrovni nefunguje izolovaně a má určitou návaznost na jiné dokumenty. Právě analýza vazby Strategie Moravskoslezského kraje na tematické operační programy, regionální operační program a sektorové koncepce Moravskoslezského kraje je jedním z cílů této diplomové práce. Hlavním cílem je zhodnocení této analýzy a návrh potřebnosti a zefektivnění současné strategie.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CÍLE A METODY PRÁCE

Následující část práce bude věnována cíli práce, kterého chci, během tvorby své diplomové práce postupně dosáhnout. Na tuto část pak logicky navazuje podkapitola Metody práce, kde jsou popsány přístupy a metody, které jsem při zpracovávání tématu využil a jejichž prostřednictvím chci dosáhnout stanovených cílů.

1.1 Cíle práce

Primárním cílem mé diplomové práce je analýza a posouzení cílů Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje ve vztahu k zaměření operačních programů a vazby na sektorové koncepce Moravskoslezského kraje. Následným zhodnocením výsledků analýzy výše uvedených skutečností vyvodit možnosti zvýšení potřebnosti a zefektivnění současné strategie.

K dosažení výše uvedeného cíle jsem si stanovil několik dílčích kroků, jejichž splnění je dle mého názoru nutné k dostatečnému zorientování se v problematice souvisejícím s tématem a tedy nezbytné k správnému uchopení tématu a naplnění primárního cíle práce.

Nezbytnou podmínkou pro zpracování jakékoliv odborné práce je vytvoření přehledu literatury, který vychází z definovaného cíle a záměru diplomové práce. K naplnění této podmínky směřoval první krok zaměřený na seznámení s dostupnou literaturou, podklady, zprávami pro bližší pochopení problematiky regionální politiky, regionálního rozvoje, strategického plánování a snaha o seřídění do přehledného celku.

Cílem předcházejícího kroku bylo prostudování širších souvislostí k tématu a nesměřování k další části práce, která je již věnována konkrétně Moravskoslezskému kraji, jeho programovým dokumentům a především Strategii Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016.

Všechny výše uvedené kroky považuji za nezbytné k naplnění hlavního primárního cíle práce, který je zmíněn v úvodu této kapitoly.

K dosažení stanovených cílů, budu ve své práci používat řadu metod, jimž je věnována další kapitola.

1.2 Metody práce

V teoretické části práce, jsou využity především informace a poznatky získané v rámci rešerše odborné literatury.

Pro praktickou část práce byly využity především konkrétní dokumenty Moravskoslezského kraje. Pro účely získávání informací byly použity níže dále uvedené metodologické postupy.

1.2.1 Literární rešerše

Literární rešerše je text, jehož cílem je vytvořit kritický přehled současných znalostí o nějakém konkrétním tématu. Je obvyklou součástí vědecky orientované literatury a často předchází tvorbě návrhů výzkumných projektů a výběru vhodné metodiky. Jejím základním cílem je přinést čtenáři aktuální přehled současné literatury o daném tématu, seznámit s tím, co na dané téma zpracovali jiní a poskytuje podklady, z nichž je možné vyhodnotit oprávněnost navrženého budoucího výzkumu. [29]

Literární rešerše však není souborem odborných informací poskládaných bez ladu a skladu. Dobrá literární rešerše je charakterizována:

- Logickým tokem myšlenek, tj. jednotlivé odstavce by na sebe mely logicky navazovat
- Relevantními bibliografickými odkazy v konzistentním a vhodném formátu
- Správným použitím odborné terminologie
- Nezaujatým a uceleným přehledem dosavadního výzkumu dané problematiky
- Syntézou předložených informací [29]

Syntéza předložených informací je nejobtížnější částí literární rešerše a předpokládá, že se autor v dané problematice dobře orientuje. Syntéza poskytuje novou interpretaci starých poznatků či kombinuje nové poznatky se starými. Může načrtnout intelektuální vývoj v daném oboru, navrhopvat směry, kudy by se nový výzkum mohl ubírat. [29]

1.2.2 Rozhovor

Rozhovor neboli interview, je technika poměrně hoje využíván napříč různými obory. V nich se aplikuje jak při kvalitativních, tak kvantitativních přístupech. To pochopitelně určuje konkrétní podoby rozhovoru, které se pak liší především mírou své standardizace. Aplikačních variant rozhovoru existuje mnoho. V podstatě se liší podle toho, do jaké míry je v nich závazný jak soubor pokládaných otázek, tak pořadí.

Volný (nestrukturovaný) rozhovor prezentuje relativně nejvyšší stupeň volnosti při dotazování. Otázky nejsou předem dány, vznikají během přirozené komunikace

Dalším typem je řízený (strukturovaný) rozhovor. Jde o komunikaci, v níž jsou určeny jak otázky, které je potřeba položit, tak jejich pořadí. Nevýhodnou je vysoký stupeň formalizace, oproti tomu se taková data lépe vyhodnocují, jelikož mají určitou strukturu a obsah. [7]

Ať už se jedná o volný nebo řízený rozhovor musí mít tazatel určen cíl, co se chce v rozhovoru dozvědět, což vždy vyžaduje určitou formu přípravy.

1.2.3 Studium (analýza) dokumentů

Analýza dokumentů je zcela běžnou technikou získávání dat. Na dokument lze pohlížet ze dvou úhlů. Buď nás může zajímat kontext vzniku a další souvislosti s tím spojené, tzv. vnější analýza, nebo přímo nějaký prvek dokumentu, tj. vnitřní analýza. Princip práce s dokumentem tedy spočívá v hledání určitých znaků, prvků, vztahů v něm, aspektů v okolnostech jeho vzniku, popř. jejich srovnávání s dalšími dokumenty. [1]

Druhy dokumentů můžeme rozlišit na úřední (vyhlášky zákony, oficiální statistické a jiné výkazy), veřejné (noviny, knihy, časopisy, různé publikace). Vedle uvedených druhů se rozlišuje také podoba dokumentů. Předně může jít o podobu psanou (knihy, publikace), fonetickou (audionahrávky aj.), obrazovou a virtuální (informace na internetu). Každý druh, každá podoba určitého dokumentu předpokládá také určitý specifický způsob práce s ním. Základním předpokladem studia jakéhokoli dokumentu je schopnost mu porozumět a interpretovat jej. [7]

1.2.4 Analýza

Po sebrání údajů a jejich kontrole a přípravě na další zpracování je nutné přistoupit ke skutečné analýze dat a jejich interpretaci. Data postupně procházejí dalším zpracováním a stávají se podkladem formulace faktů. Vědecká analýza začíná u deskripce, u popisu skutečností v kvalitativní i kvantitativní podobě, a to včetně vyjádření míry souvislosti mezi jevy. Směřuje k vysvětlení, jež představuje základní cíl poznání spočívající v postizení zákonité souvislosti mezi jevy. [1]

1.2.5 SWOT analýza

SWOT analýza představuje komplexní metodu kvalitativního vyhodnocení veškerých relevantních stránek definovaného tématu (popř. problémů, řešení, projektů atd.) na úrovni celostátní, regionální, podnikové apod., a to ve vztahu k současnému, resp. budoucímu stavu. Vzhledem k tomu, že v sobě zahrnuje postupy technik strategické analýzy, bývá SWOT analýza součástí všech důležitých strategických dokumentů. [10]

SWOT analýza, což je zkratka z anglických slov Strengths – Weaknesses – Opportunities – Threats, tj. síla (silná stránka) – slabost (slabá stránka) – příležitost (možnost) – ohrožení (hrozba), je dnes již standardní metodou regionálního rozvoje.

Podstatou této metody je odhalení a současně vzájemné porovnání vnitřních silných a slabých stránek zkoumaného objektu a možností a hrozeb, které na něj působí zvenčí. Smysl SWOT analýzy přitom samozřejmě spočívá v akceptování silných stránek a odstraňování (nebo omezování) stránek slabých, čímž se zvyšuje pravděpodobnost budoucí realizace příhodných možností a naopak se omezuje dopad takto pojmenovaných hrozeb. [4]

2 LITERÁRNÍ REŠERŠE DOTČENÉHO TÉMATU

V této kapitole jsem se snažil vyhledat a následně si vytvořit přehled o dostupné literatuře v oblasti regionální politiky, regionálního rozvoje a strategického plánování obecně a dále pak vzhledem k zaměření této práce regionální politiky a plánování realizované na úrovni krajů.

Jedním z poznatků při vyhledávání literatury bylo, že velké množství materiálů a zdrojů se v současné době zabývá především problematikou strategických a programových dokumentů v souvislosti s Evropskou unií. Při vyhledávání literatury jsem tak často narážel na množství odkazů a informací týkajících se operačních programů apod. Důvod spatřuji především v mnohem větším objemu finančních prostředků, který je v této oblasti soustředěn a tudíž větší atraktivitě.

O regionálním rozvoji a politice vzniká každoročně velké množství publikací, což může být důsledek toho, že tato problematika je velmi široká a zasahuje do mnoha oblastí (ekonomie, politologie, veřejné správy apod.).

Na její rozsáhlost poukazuje kniha *Úvod do regionálních věd a veřejné správy* zpracovaná kolektivem autorů. Přínos publikace spatřuji v první řadě v úsilí autorů o souhrnnou charakteristiku poznatků týkající se podstaty, zásad a vývojových trendů regionální politiky uskutečňované na národní a zároveň nadnárodní (evropské) úrovni. Kromě vysvětlení obecnějších pojmů a teorií jsou v knize mimo jiné osvětleny rovněž programy rozvoje obcí, měst a regionů, metodologie regionálního rozvoje, základní odborné a praktické přístupy regionálních a správních věd. Díky širokému pojetí byla tato kniha při vypracování této práce základním kamenem a zároveň ukazatelem pro její další zaměření. Vyzdvihl bych především kapitoly týkající se regionální politiky obecně, regionální politiky v České republice a metodologie regionálního rozvoje.

Další titul *Regionální rozvoj (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)* podává ucelený pohled na teorii i praxi regionálního rozvoje a regionální politiky od základních východisek až po oblast programování a tvorby strategií v rámci managementu regionálního rozvoje. Vysvětluje vztah regionálního rozvoje k vybraným vědním oborům, podstatu regionální dimenze, v jednotlivých státních politikách, teorii regionálního rozvoje, regionální politiku ČR a politiku hospodářské a sociální soudružnosti EU a popisuje současné procesy v regionálním rozvoji.

V první části knihy „Základní východiska regionálního rozvoje“ je řešena otázka začlenění této problematiky do širšího rámce konceptu prostorového a regionálního rozvoje s obecným pojetím oblastní politiky a otázky významu strategického plánování pro územní rozvoj. Vztah strategického plánování a regionální politiky zde popisuje RENÉ WOKOUN (2008). „Regionální plánování charakterizuje jako proces opatření položených do konkrétních podmínek jednotlivých regionů, tedy jako metodologický přístup k jejich realizaci. V této souvislosti zdůrazňuje zodpovědnost krajů za tento rozvoj v rámci České republiky.“ Ve čtvrté kapitole knihy nazvané „Strategie a programování regionálního rozvoje“ je mimo jiné uvedeno, že „jedním z významných úkolů Strategického plánu rozvoje kraje (obce) je vnést do jejich vývoje jistou kontinuitu a proto by měl být přijat na základě všeobecné politické dohody všech relevantních politických sil v kraji či obci“. [14]

Jednou z priorit veřejné správy je podpora regionálního rozvoje. Na úskalí a problémy při jeho řízení poukazuje kniha *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Publikace obsahuje základní přehled o ekonomických a právních aspektech řízení regionálního rozvoje ČR. Velká pozornost je věnována aktuálním nástrojům rozvoje, obohacených o jejich využívání v rámci regionální politiky v jednotlivých zemích EU a její propojení se socioekonomickými oblastmi, jakými jsou cestovní ruch a podpora podnikání.

Téma vstupu České republiky do EU, nárůst regionálních diferencí a další otázky regionálního rozvoje byly impulsem pro publikaci vytvořené kolektivem autorů *Regionální rozvoj a jeho management v České republice*, která je rozdělena do dvou částí. V první nazvané „Analýza regionálního rozvoje ČR a výhled pro období 2007-2013“ je socioekonomická analýza České republiky zakončená SWOT analýzou. Z pohledu této práce se jeví důležitější druhá část „Management regionálního rozvoje na úrovni krajů a obcí s rozšířenou působností“, která je výstupem ze stejnojmenného projektu zaměřeného na konkrétní problémy managementu ve veřejné správě s akcentem na potřeby regionálního rozvoje a cestovního ruchu.

Doc. Ing. ALOIS KUTSCHERAUER, DSc. (2006) stál jako vedoucí výzkumného týmu u zrodu souhrnné výzkumné práce *Řízení regionální a místní správy – regionální a municipální management*. Jsou zde popsány jednotlivá témata regionálního rozvoje, regionální politiky, regionálního řízení, kdy na konci zprávy jsou shrnuty poznatky z jednotlivých kapitol. Na základě dosavadních zkušeností je doporučeno usilovat o obsahové zpřesnění

regionálních dokumentů. Za systémový a věcný problém strategického řízení v ČR je označena problematika tvorby cílů a jejich měřitelnost.

Ve sborníku *Regionální politika v České republice: Efekty a nové výzvy* nalezneme příspěvek MILANA PŮČKA (2009) *Aktuální otázky regionální politiky*, jehož tématem jsou nástroje rozvoje území, tedy strategické dokumenty, finanční nástroje, institucionální a metodické nástroje, a to v kontextu vývoje kohezní politiky EU a regionální politiky ČR. Autor v tomto příspěvku konstatuje, že normativní základna pro fungování systému strategického managementu nebyla v potřebné šíři vytvořena. Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje položil jistý a nezastupitelný základ pro budování systému strategického regionálního managementu v České republice, zůstal však téměř osamocen. Jeho Novelu zůstaly za současnými potřebami systému a strategické principy řízení nebyly promítnuty do souvisejících zákonů.

Výše uvedené tituly jsou cenným zdrojem informací především pro teoretickou část práce. Většina publikací se však zabývá regionální politikou na národní úrovni, a pokud jsou zmíněny i nižší úrovně, je jim věnován podstatně menší prostor. Konkrétnější informace z oblasti strategického plánování na úrovni krajů přináší články autorů publikované v odborných časopisech nebo zprávy z projektů podpořených Ministerstvem pro místní rozvoj ČR.

Článek zaměřený na tuto tematiku od autorů HÁJEK, GREBENÍČEK, HUBÁČKOVÁ (2010) *Dekáda zkušeností strategického plánování krajů v České republice*, poukazuje na metodologickou, strukturální, procesní, terminologickou nejednotnost a nevyváženost skladby využití strategických a dalších krajských koncepčních dokumentů včetně vytváření víceúrovňového členění těchto dokumentů. Tento stav negativně ovlivňuje možnost komparace a vyhodnocení kvality a účinnosti jednotlivých strategických dokumentů a jejich vzájemné provázanosti. Na druhé straně umožňuje lépe profilovat jednotlivé dokumenty k reálným potřebám krajů.

Bližší přehled o strategických a programových dokumentech regionálního rozvoje, které jsou v kompetenci vyšších územně samosprávných celků se zabývá SYNKOVÁ (2009) v článku *Dokumenty regionálního rozvoje krajů*, který si klade za cíl informovat o pozici těchto dokumentů v širším kontextu soustavy strategických a programových dokumentů České republiky a jejich úloze v regionálním rozvoji. Článek rovněž zmiňuje potřebu pro-

vázanosti dokumentů územního plánování na strategické rozvojové dokumenty. Pro strategický plán jsou určující a nezbytné limity využití území (zdrojem je územně plánovací dokumentace) a pro tvorbu územního plánu je potřebné znát záměry využití území (zdrojem může být strategický plán).

Zpráva z projektu podpořeného MMR ČR *Zhodnocení regionální politiky na úrovni krajů v České republice a návrh jejího zefektivnění* (WA-032-05-Z09) v úvodu umožňuje srovnání regionální politiky na úrovni EU, ČR a krajů ČR v oblastech koncepce, zaměření (cílů a priorit), nástrojů a zajištění jejich realizace. Výsledkem tohoto porovnání je zjištění, že politika HSS a možnosti čerpání prostředků ze strukturálních fondů a fondu soudružnosti představují výrazný faktor ovlivňující jak úroveň národní regionální politiky, tak regionální politiky krajů. Poslední kapitola zprávy je věnována analýze regionální politiky na úrovni jednotlivých krajů, jejich strategickými dokumenty, strukturou těchto dokumentů, vymezováním problémových regionů, implementací, případně vazbami na státní regionální politiku.

V souvislosti s výše uvedenou zprávou nemohu nezmínit článek od autorů ŠTIKA, PŘÍKRYL (2007) *Analýza regionální politiky na úrovni krajů*, který je shrnutím výstupů z analýzy na úrovni krajů, která byla vytvořena v rámci zpracování projektu výzkumu a vývoje podpořeného MMR ČR (projekt WA-032-05-Z09). Autoři poukazují na to, že krajské rozvojové dokumenty slouží především jako argumentační východisko pro tvorbu regionálních operačních programů iniciovaných HSS a až na výjimky je regionální politika na úrovni krajů v ČR velice slabá a postrádá především jasné vymezení, koncepci a následný monitoring svých aktivit. Důvody spatřují nejen ve slabém postavení MMR ČR, které v této oblasti působí jako odborný garant, ale současně kvůli malé alokaci prostředků na národní regionální politiku.

Publikaci nebo článek zabývající se vazbou strategických dokumentů na úrovni krajů a operačních programů nebyly nalezeny. Jediný dokument, který věnuje pozornost tomuto tématu alespoň na národní úrovni je *Závěrečná zpráva z první etapy projektu – plnění cílů strategie regionálního rozvoje ČR a vyhodnocení dopadů kohezní politiky na regionální rozvoj*. Přínos operačních programů EU a finančních prostředků je zde pro realizaci Strategie regionálního rozvoje shledán zcela zásadním, bez nichž by byly záměry a cíle SRR realizovány jen velice obtížně. Zdůrazněn je vzhledem ke komplexnosti a rozsáhlosti obou

typů programových dokumentů až překvapivě velký soulad mezi operačními programy a SRR .

Na závěr chci zmínit příspěvky autorů BINEK, GALVASOVÁ (2008), *Strategické plánování rozvoje v kontextu regionální politiky – legislativní úprava a její dopady na koncepční řešení rozvojových problémů a Regionální politika a regionální rozvoj jsou otázkou koordinace a spolupráce*. Oba nabízí kritický pohled na právní úpravu, ze které nevyplývá předepsaný způsob přípravy a tvorby strategických dokumentů, jejichž kvalita tak úzce souvisí se schopností zpracovatelů. Vedle samotné nejednotné terminologie, závaznosti schválených dokumentů a absence řešení mnohých metodických otázek vidí negativně rovněž zaměření dokumentů na možnosti financování z fondů EU.

Ve stěžejních bodech panuje v prostudované literatuře v zásadě názorová shoda. Za hlavní výzvy v oblasti regionální politiky jsou označovány, nová legislativní úprava, posílení metodické dimenze koordinace a řízení regionální politiky na centrální úrovni. Přes výše zmíněné problémy a nedostatky autoři považují strategické a programové dokumenty za důležitý nástroj regionální politiky.

3 ZÁKLADNÍ TEORETICKÉ POJMY V OBLASTI REGIONÁLNÍHO ROZVOJE V ČESKÉ REPUBLICE

V současnosti se v České republice zájem o regionální rozvoj zřetelně zvyšuje. Tato skutečnost má jednak vnitřní příčiny (zejména existenci výrazných regionálních rozdílů v míře nezaměstnanosti či ve výši průměrných mezd, dále zájem subjektů lokálního rozvoje na zpracování rozvojových strategií), jednak příčiny vnější (především vstup do EU a možnost čerpat podporu ze strukturálních fondů EU). [14]

Než se dostaneme k dalším částem této kapitoly, které se budou věnovat vývoji regionální politiky, obecnému pojetí regionální politiky, jejím nástrojům a následně koncepčním dokumentům konkrétněji, chceme na začátku této části práce uvést některé obecnější pojmy s uvedenou problematikou související.

3.1 Základní teoretické pojmy

Následující část tedy bude věnována charakteristice základních pojmů spjatých s problematikou strategického plánování jako nástroje regionálního rozvoje. Přestože vznik regionální politiky se datuje od 30. let 20. století, do současnosti nedošlo v teorii ani v praxi alespoň k rámcovému sjednocení názorů na obsahové vymezení pojmů jako regionální politika, region, regionální rozvoj, který by měl universální platnost. Důvody spočívají jednak v úzké vazbě regionální politiky na celkovou hospodářskou politiku, která se vyznačuje rozsáhlou koncepční rozmanitostí, jednak velkým problémem zakomponovat do definičního vymezení ostatní hlediska, jako jsou např. aspekty ekologického či sociálního charakteru. [4]

Region

Studium regionů je tradičním a současně vysoce moderním úkolem regionalistiky. Termín region, popř. rajón je používán již dlouhou dobu. Přesto se odborníci bezúspěšně snaží o všeobecně přijatelnou definici pojmu a v různých pracích je tento termín používán v různém smyslu. Tento problém lze překonat tím, že region chápeme jako komplex vznikající regionální diferenciací krajinné sféry. [4]

Jediným normativním aktem České republiky, který definuje pojem region je zákon č. 248/200 sb., o podpoře regionálního rozvoje. Regionem rozumí územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, správních obvodů obcí s pověřeným obec-

ním úřadem, správních obvodů obcí s rozšířenou působností obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle tohoto zákona (§2 písm. a).

Z hlediska zaměření této práce je třeba konkretizovat především termín správní region, kterým rozumíme vyšší územně správní celek vytvořen za účelem výkonu státní správy a některých integrovaných funkcí samosprávy. Pokud je rozdělena státní správa do takovýchto územních celků, musí tyto beze zbytku pokrývat celé území státu.

Rozvoj

Tento pojem se vyznačuje mnohoznačností a frekventovaností svého užívání. Definice je opět řada, jejich podstata se liší podle kontextu použití a tomu odpovídá i jejich přívlastek (regionální, ekonomický). [8]

Za rozvoj tedy považujeme proces uskutečňovaný postupně a ovlivňující podstatu dané entity, přinášející narůstání efektivnosti a účelnosti, pokud jde o využívání zdrojů, o uskutečňování možností podmiňujících pohyb z původního státu do stavu žádoucího. [8]

Regionální rozvoj

Pojem regionální politika se v odborné literatuře i v praxi běžně prolíná s pojmy regionální či místní ekonomický rozvoj. V nejužším pojetí si pod tímto pojmem lze představit pouze ekonomický rozvoj určitého územně definovaného celku. V širším pojetí jde o cílenou, strategicky zaměřenou a koordinovanou snahu místních aktérů zaměřenou na celkový růst socioekonomického potencialu a úrovně regionu, aktivace využití místního rozvojového potenciálu, zvyšování konkurenceschopnosti apod. [8]

Ministerstvo pro místní rozvoj má vlastní definici regionálního rozvoje. Rozumí jím růst socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. V tomto ohledu jde o dynamický a vyvážený rozvoj regionální struktury příslušného územního celku a jeho částí (regionů, mikroregionů) a odstraňování, popř. zmírňování regionálních disparit. [8]

Regionalizace

Regionalizací nazýváme činnost směřující k vymezení regionů, tedy zpracování informací o rozmístění předmětů a jevů na zemském povrchu. [4]

Regionální politika

Konkrétní obsahové vymezení regionální politiky je podmíněno aktuální sociálně-ekonomickou situací a jí odpovídající státní hospodářskou či sociální politikou. Úzká vazba na celkovou hospodářskou politiku, která se vyznačuje rozsáhlou koncepční rozmanitostí, je tak důvodem proč do současnosti nedošlo ani k rámcovému sjednocení názorů na obsahové vymezení tohoto pojmu. [32]

Z různorodých definic uvedu několik základních, které dle mého názoru nejlépe vystihují podstatu a účel regionální politiky.

Regionální politika představuje všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšování geografického rozdělení ekonomických činností, resp. které se pokoušejí napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů – ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů (Vanhove, Klaassen, 1987) [12]

Regionální politika představuje soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí, na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury. Základní podmínkou je jasné definování priorit a koncentrace prostředků na tyto priority. [33]

Soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů. [8]

Uvedené definice pojmají regionální politiku jako cílevědomou činnost organizací či představitelů státní správy a samosprávy, která směřuje k zajištění ekonomického růstu spravovaného území. Obecně lze říci, že regionální politiky musí mít jasné definované cíle a nástroje, které mohou organizace používat. [8]

Regionální plánování

Regionální plánování je především definování a dosahování žádoucích stavů společnosti v budoucnosti. Hlavním úkolem regionálního plánování je stanovit obecné (nadřazené globální) a dílčí cíle, které povedou k lepšímu regionálnímu rozvoji, a za druhé pak stanovení nejefektivnější cesty k jejich dosažení. Výsledným produktem plánování jsou cíle, strategie, programy, opatření apod. [3]

Strategické plánování

Obecně platí, že většina územně správních jednotek se zabývá regionálním rozvojem, případně regionálním plánováním. Právě regionální plánování je specifickým případem strategického plánování. Umožňuje nám pohled na naši výchozí pozici a spojuje ji s tím, kam chceme směřovat. K tomu používá výběr směrů a cílů a volbu aktivit (vlastní strategie) pro jejich dosažení.

Vlastním pojmem strategie se rozumí určení celkového účelu či poslání subjektu, jeho dlouhodobých cílů nebo zaměření činnosti, ale také alokace zdrojů potřebných pro dosažení zamýšlených záměrů.

Strategické plánování je chápáno jako moderní způsob, jak definovat koncepce rozvoje a cíle určité entity (město, region, firma atd.). V případě regionální povahy je orientováno na dlouhodobé cíle. [4]

Regionální strategie

Je jeden z důležitých předpokladů regionálního plánování a představuje zcela konkrétní formu participace státní správy, samosprávy, podnikatelských subjektů, nejrůznějších občanských iniciativ a všeobecně obyvatel na formování vizí, záměrů a cílů pro rozvoj socioekonomické struktury v konkrétním území. [4]

Programování

Je velmi frekventovaným pojmem. V minulosti bylo převážně chápáno resp. Pojímáno jako proces tvorby programů, zejména počítačových. Až postupem času, se programování stává integrální součástí strategického řízení v nejrůznějších sférách managementu.

Programování v regionálním řízení je organizační, rozhodovací a finanční proces, jehož výsledkem je programový dokument rozpracovávající ve střednědobém časovém horizontu dlouhodobé strategické cíle, cesty jejich dosažení, způsob realizace a financování. [42]

3.2 Vývoj regionální politiky

Za kolébkou vzniku regionální politiky je považována Velká Británie. Počátkem 30. let v souvislosti s velkou hospodářskou krizí se ekonomické a sociální rozdíly ve vývoji jednotlivých regionů prohloubily natolik, že stát byl pod hrozbou sociálně politických konfliktů nucen přijmout určité kroky k jejich zmírnění. V rámci hledání cest k řešení byl v roce

1934 přijat „Zákon o speciálních územích“, první regionálně orientovaný legislativní dokument. [4]

Po 2. světové válce se regionální politika rozvinula nejprve ve Francii a Itálii, a to od konce 40. let. V obou zemích se projevovaly velmi výrazné regionální dichotomie, v případě Francie šlo o protiklad mezi pařížskou aglomerací a ostatními regiony, v Itálii zase mezi prosperujícím severem a zaostalým jihem. [14]

Na přelomu 50. a 60. let začala být regionální politika realizována ve většině západoevropských zemí. V Německu se zaměřila na podporu restrukturalizace tzv. starých průmyslových regionů. Skandinávské země naopak musí s pomocí regionální politiky řešit problematiku řídky zalidněných oblastí za polárním kruhem. [4]

V postkomunistických evropských zemích dochází k implementaci regionální politiky v jejím pravém slova smyslu až po zásadních společensko-politických změnách koncem 80. let v souvislosti s regionálními důsledky přechodu k tržní ekonomice. [4]

Evropská unie a její regionální politika také prošla určitým vývojem, kdy se měnil jak význam resp. její postavení v rámci ostatních politik, ale také objem vynakládaný prostředků. Regionální politika nepatří do skupiny společných politik, které jsou přímo prováděny institucemi Unie, ale spadá do kompetence členských zemí a instituce EU provádějí pouze její koordinaci a harmonizaci. Většina členských zemí EU provádí svou vlastní, národní regionální politiku, vůči níž komunitární iniciativy představují pouze doplněk, i když v některých zemích velmi významný. [41]

3.3 Obecné pojetí regionální politiky

Regionální problémy byly odjakživa vnímány obyvatelstvem, odborníky i vládami a samosprávnou. Spíše záleželo na intenzitě percepce regionální tematiky a jejím odrazu v praktické činnosti veřejné správy. [14]

Regionální problémy mohou být způsobeny celou řadou faktorů ekonomické i neekonomické povahy. Stručně můžeme zmínit hlavní faktory vztahující se k ekonomickým teoriím, a sice relativně nízkou mobilitu pracovní síly a kapitálu. Dále geografické faktory, zejména geografickou odlehlost a nedostatečné přírodní zdroje. Dalšími významnými faktory jsou například nevyhovující ekonomická struktura, institucionální faktor a psychologické faktory. [12]

K nerovnoměrnému regionálnímu rozvoji přispívají i sekundární faktory, jako například vnější ekonomika (technická, finanční a infrastrukturální), demografická situace, rigidita nákladů a cen, regionální diference v inovacích a celá řada dalších faktorů nejrůznější povahy. [12]

Koncentrace regionálních problémů do určitých území může vést ke vzniku regionů například s vysokou nezaměstnaností či jinými sociálními problémy, s nízkou hospodářskou výkonností, se špatnou kvalitou životního prostředí, přičemž lze identifikovat několik základních typů tzv. problémových regionů. Diference, nerovnosti jsou obecně významným podnětem společenského vývoje, přičemž jejich existence je žádoucí a nezbytná, nicméně příliš velké rozdíly mezi regiony přestávají působit stimulačně a mohou mít nepříjemné ekonomické i závažné sociální a politické důsledky, a proto jsou zpravidla považovány za jev negativní. [12]

Jednou z forem, kterou se vlády snaží o snížení diferencí na oblastní úrovni, je regionální politika. Existence této politiky tedy vyplývá z již zmíněných meziregionálních diferencí, přičemž její praktická realizace je pak vázána na splnění určitých podmínek, a sice na politické vůli problémy se nejen zabývat, ale je i řešit, a na ekonomických možnostech tyto problémy řešit. S tím souvisí i motivy existence regionální politiky. Za nejdůležitější jsou považovány ekonomické, nicméně ani motivy sociální, ekologické či politické povahy nejsou bez významu. [14]

Cíle regionální politiky vycházejí z identifikace hlavních regionálních problémů a z pojetí státní hospodářské politiky, přičemž pro jednotlivá časová období dochází k jejich konkretizaci pokud možno tak, aby bylo možno kontrolovat jejich splnění a souběžně hodnotit účinnost použitých nástrojů. Konkrétní cíle bývají například formulovány jako snížení výrazných meziregionálních diferencí na úrovni nezaměstnanosti, v průměrných příjmech, sblížení úrovně hrubého domácího produktu v jednotlivých regionech. Z cílů jsou pak zpravidla odvozovány nástroje regionální politiky, kterým se věnuje následující kapitola. [14]

3.4 Nástroje regionální politiky

Nástroje rozvoje můžeme v obecné rovině označit jako pomůcky k výkonu, podpoře nějaké činnosti. V kontextu regionálního rozvoje lze označení nástroj vymežit jako obecný pojem pro všechny prostředky, které napomáhají k dosažení rozvojových cílů daného území. [31]

Východiskem pro klasifikaci nástrojů regionální politiky jsou obecné přístupy veřejné politiky, jejímž konkrétním typem regionální politika je (veřejná politika je chápána jako souhrn činností „vlády“, kterou v širším kontextu můžeme rozumět jak vládu státu, kraje, obce). Všechny veřejné politiky mají určité shodné rysy, a tudíž i nástroje, které vytváří a využívají pro naplnění cílů, jež mají dosahovat, též určité shodné rysy (jsou si tedy podobné i typy jejich nástrojů. [31]

Existuje velké množství dílčích pohledů na nástroje rozvoje regionů, nicméně základní klasifikace dle charakterů nástrojů je obecně přijímána. Hlavními dvěma skupinami nástrojů rozvoje jsou nástroje finanční a nástroje nefinanční, případně regulativní. [31]

Nástroje nefinanční:

- Administrativní nástroje (zejména legislativa)
- Institucionální nástroje (instituce, strategické plánování, programování, řízení rozvoje)
- Věcné a jiné nefinanční nástroje (poradenství, propagace) [13]

Nástroje finanční:

- Neinvestiční a investiční pobídky (dotace, granty, úvěry, záruky)
- Kapitálové podílnictví
- Daňová zvýhodnění (daňové prázdny, slevy na daních)
- Rozpočtová zvýhodnění (dotace) [13]

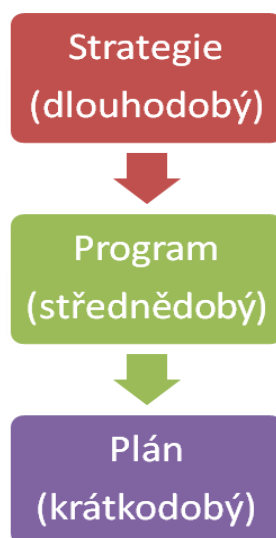
Jednotlivé nástroje nebudou dále detailněji rozebrány, ale zaměřím se konkrétně na koncepční dokumenty, které jako výsledek či vnější projev procesu strategického plánování řadíme mezi nefinanční institucionální nástroje.

3.4.1 Koncepční dokumenty

Základními nástroji řízení a koordinace rozvoje území jsou koncepční dokumenty stanovující základní rozvojové směry a cíle, jichž má být dosaženo, stejně jako cesty, kterými jich bude dosaženo. Klíčovým aspektem plánovacích procesů je sladění různorodých zájmů aktérů ve vztahu k rozvoji daného prostoru či věcné oblasti, tak aby mohla být využita místní specifika a příležitosti a současně aby nedocházelo k prostorovým či jiným konfliktům. Z hlediska obecnosti a účelu je možno rozlišit s ohledem na jejich věcný a zejména časový aspekt následující typy strategických dokumentů:

- Strategie je dlouhodobý koncepční dokument, který určuje základní linie rozvoje daného subjektu, resp. území, pro něž daný subjekt strategii vytváří, a to ve všech základních tematických oblastech a na dlouhé období.
- Program je střednědobý dokument. Vychází a navazuje na strategii a ve střednědobém horizontu vytyčuje opatření, která bude subjekt realizovat, aby dosáhl strategických cílů.
- Plán je krátkodobý dokument prováděcího charakteru a v pravém slova smyslu již nejde o strategický dokument. Je však nezbytně navazujícím dokumentem na strategii a program, neboť konkretizuje vybraná opatření ve formě projektů či aktivit. Obsahuje již harmonogram a stanovuje způsob financování jednotlivých aktivit a projektů spolu s jejich rámcovými rozpočty. [30]

Obrázek 1: Typy strategických dokumentů

Zdroj: vlastní zpracování

Při přípravě strategických dokumentů bývá využíváno buď tzv. expertního, nebo komunitního přístupu. Expertní tvorba strategií představuje relativně uzavřený proces, který je založen především na participaci významných představitelů dané obce či regionů (tzv. politických, ekonomických společenských elit). Komunitní přístup naopak staví na otevřeném přístupu k plánování všem subjektům v rámci dané komunity, které se mohou zúčastnit všech fází přípravy dokumentu. Zapojována je i široká veřejnost. V rámci zpracování dokumentů probíhají průběžná jednání zpracovatele se zadavatelem (může být i totožný v případě zpracování ve vlastní režii úřadu) a s relevantními subjekty, přičemž zapojení subjektů se odvíjí z jejich vlastní aktivity. [39]

4 REGIONÁLNÍ POLITIKA V ČESKÉ REPUBLICCE

Tato kapitola se věnuje regionální politice České republiky. V úvodu stručně popisuje její vývoj, dále se zabývá legislativním rámcem a úrovněmi České regionální politiky. Závěr se zabývá strategickým plánováním a řízením regionálního rozvoje.

Podíváme-li se na regionální strukturu v podstatě kteréhokoliv státu, můžeme zde vedle prosperujících regionů s vysokou životní úrovní nalézt i regiony s podprůměrnou ekonomickou výkonností, s vysokou nezaměstnaností a dalšími sociálními problémy. Jiné regiony se sice vyznačují přijatelnou ekonomickou úrovní, ale jejich další rozvoj je silně provázán např. nepříznivými geografickými podmínkami nebo špatným stavem životního prostředí. Příčiny meziregionálních rozdílů a vzniku tzv. problémových regionů jsou různorodé a projevují se v řadě forem a nejinak je tomu i v České republice. [38]

V současnosti je česká regionální politika chápána jako koncepční činnost státu, regionálních a místních orgánů, jejímž cílem je přispívat k vyváženému a harmonickému rozvoji jednotlivých územních celků v České republice. Úsilí o vyvážený rozvoj není pojímán jako snaha v nich zajistit stejný rozvoj. Cílem tohoto úsilí je, aby vývoj v celém státě i v úrovni regionů byl proporcionální, nekrizový, byla v nich vytvořena rovnost šancí a byl plnohodnotně využíván jejich demografický, přírodní, hospodářský a případně další potenciál. [14]

4.1 Vývoj regionální politiky v České republice

Moderní pojetí regionální politiky fungující v tržních ekonomikách, zejména v západoevropských zemích, se prosadilo v České republice až po roce 1989. V té době se bezesporu s významnými geopolitickými, společenskými a ekonomickými změnami v celém východoevropském regionu otevřely zcela nové možnosti, impulsy a motivace pro rozvoj regionální politiky. [12]

Nicméně česká regionální politika hledala poměrně dlouho a obtížně místo mezi státními politikami. V prvním období tj. od roku 1990 do roku 1992 nebyla v této problematice zaznamenána žádná konkrétní aktivita.

Za zmínku snad stojí dokument „Zásady zákona ČNR o regionální politice“, který vznikl koncem roku 1990. Tento dokument se orientoval na podporu rozvoje, ale nezasahoval do pravomoci obcí nebo jiných orgánů. [41]

Od roku 1992 začala podpora malého a středního podnikání, mj. v problémových regionech, na které koncem roku navázaly „Zásady regionální politiky vlády ČR“. [41]

V dalším období (1992 – 1996) se dostala regionální politika na okraj zájmu, především díky zaměření na transformaci ekonomiky a existenci minimálních rozdílů mezi jednotlivými oblastmi. Regionální politika tak byla prakticky omezena jen na podporu malých a středních firem.

Zlomem pak byl rok 1996, kdy došlo k nastartování v této oblasti. Jedním z důležitých momentů byla příprava České republiky na vstup do EU, což mělo za následek celou řadu změn v oblasti institucionální, programové, legislativní i v objemu finanční podpory. Bylo zřízeno Ministerstvo pro místní rozvoj a schváleno 14 krajů – vyšších územně správních celků. [6]

Klíčový by rok 1998, kdy vláda přijala svým usnesením Zásady regionální politiky. Tento dokument byl přijat zejména ze dvou hlavních důvodů. V polovině devadesátých let se v souvislosti s hospodářskou krizí poměrně výrazně prohloubili rozdíly v hospodářské a sociální situaci jednotlivých regionů a bylo zřejmé, že pouze opatření odvětvové povahy nebo jednorázové cíleně zaměřené kroky nemohou vést k zlepšení daného stavu, a že je nezbytné vytvořit jednotný legislativní, programový, institucionální a finančně nástrojový rámec pro uplatňování regionální politiky. Druhým významným impulzem pro přijetí zásad byly přípravy na vstup ČR do EU. [38]

Byl to důležitý obrat v postavení české regionální politiky v systému státních politik. Zásady uvádí dvě úrovně regionální politiky – republikovou a regionální a mimo jiné definovaly základní programové dokumenty regionální politiky České republiky. [41]

Zásady této politiky byly důležitým krokem pro sestavování zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Tímto zákonem vznikl základní legislativní rámec, neboť do té doby byla regionální politika prováděna pouze na základě usnesení vlády. Přijetím tohoto zákona se Česká republika významně přiblížila k legislativní úpravě fungující v rámci EU. [14]

Za zmínku stojí rovněž přijetí zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), zákona č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a v neposlední řadě také zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení).

4.2 Legislativní rámec České regionální politiky

Základním prostorovým východiskem pro regionální politiku je článek 99 Ústavy ČR, který vytváří ústavněprávní základ pro existenci obcí a vyšších územních samosprávných celků. Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků potom zakotvuje existenci 14 těchto celků s účinností od 1.1 2000. Klíčovými obecnými normami jsou zákony č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) a č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). [38]

Z hlediska věcného je zásadní zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (ve znění zákona č. 110/2007 Sb.), tzv. kompetenční zákon, který stanoví jako ústřední orgán ve věcech regionální politiky Ministerstvo pro místní rozvoj (§14, odst. 1). [38]

Nosnou normou regionální politiky je zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů. Zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2001 a byl součástí souboru zákonů přijatých v souvislosti se zavedením krajské samosprávy v ČR. Specifikuje oblasti podpory regionálního rozvoje, vybrané nástroje a působnosti hlavních subjektů. Zákon o podpoře regionálního rozvoje odstranil hlavní nedostatky regionální politiky, která byla do té doby realizována v ČR jen v omezeném rozsahu. V procesu zajištění kompatibility české formy s politikou EU je tento zákon základním dokumentem. [4]

Pro vlastní realizaci regionální politiky jsou velmi důležitá usnesení vlády. K těm věcně nejbližším patří Zásady regionální politiky ČR (usnesení č. 235/1998), Strategie regionálního rozvoje ČR 2000-2006 (usnesení vlády č. 682/2000) a Strategie regionálního rozvoje ČR pro léta 2007-2013 (usnesení vlády č. 560/2006). Z hlediska usměrňování rozvojových procesů je důležitá i Politika územního rozvoje ČR (usnesení vlády č. 561/2006). [38]

4.3 Úrovně a nástroje regionální politiky v České republice

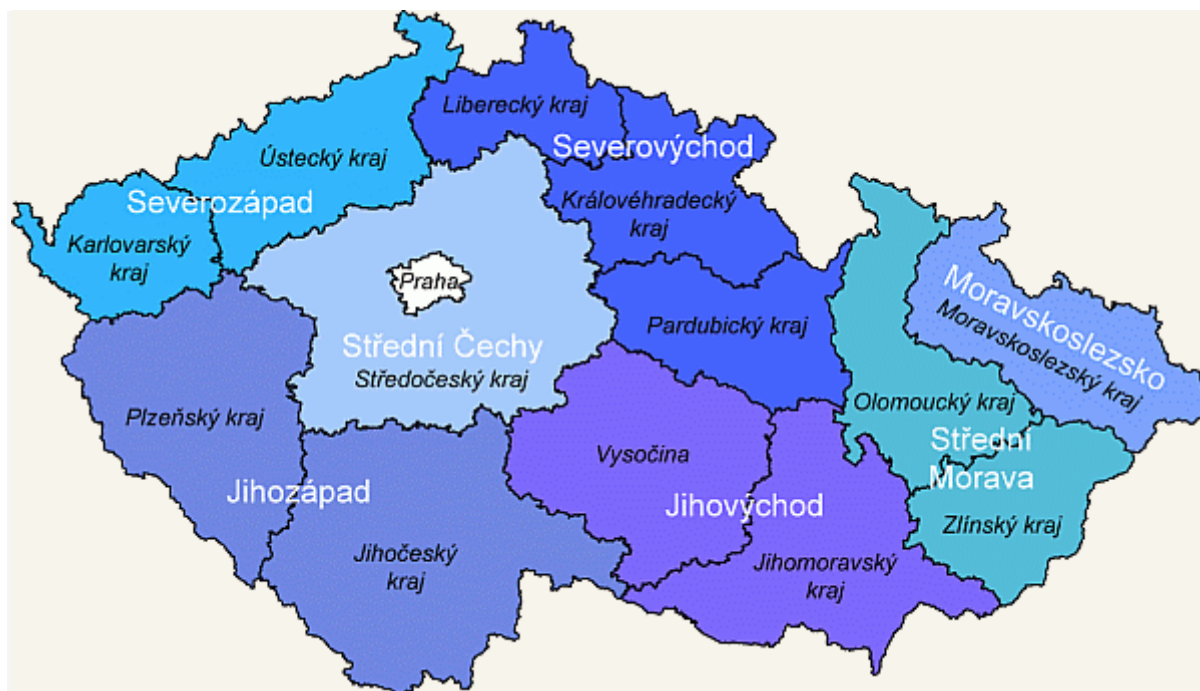
Strategie regionálního rozvoje ČR pro 2007 – 2013 definuje základní úrovně pro realizaci regionální politiky v České republice. Regionální politika se snaží většinou o ovlivňování rozvoje velkých hospodářských celků určitého území, a proto nejdůležitějšími účastníky jsou již tradičně stát, regiony soudružnosti, kraje a obce.

Tabulka 1: Základní úrovně v regionálním rozvoji v České republice

Zkratka	Území	Počet v ČR
NUTS 1	ČR	1
NUTS 2	Regiony soudružnosti	8
NUTS 3	Kraje	14
LAU 1 (NUTS 4)	Okresy	91
LAU 2 (NUTS 5)	Obce	6250

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 2: Územně správní členění České republiky

Zdroj: Fondy evropské unie. Skladba 14 krajů do 8 regionů soudružnosti (cit. 17.7.2011)

<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU> [24]

Klasifikace NUTS byla zaveden statistickým úřadem Evropských společenství (Eurostatem) ve spolupráci s ostatními orgány EU pro potřeby klasifikování jednotné unifikované struktury územních jednotek. Konstrukce klasifikace vycházela z jednotných metodických principů Eurostatu s přihlédnutím k administrativnímu uspořádání konkrétního státu. Klasi-

fikace LAU je určena zejména pro potřeby statistiky regionů a v ČR platí od 1.1.2008. [15]

Úlohou státní úrovně je koncepční a výkonná činnost zákonodárných a výkonných složek státu v oblasti regionální politiky a podpory regionálního rozvoje, včetně zabezpečení prostředků státního rozpočtu a adekvátních legislativních opatření.

Cílem státní podpory regionálního rozvoje je růst socioekonomického a environmentálního potenciálu regionů, zvyšování jejich konkurenceschopnosti, vyvážený rozvoje regionální struktury státu a snižování nepřiměřených rozdílů v úrovni hospodářského a sociálního rozvoje a environmentálních podmínek regionů. Při uplatňování principu subsidiarity v podpoře regionálního rozvoje a provádění regionální politiky je tedy jeho úkolem zejména vytváření koncepce regionální politiky státu, analýza a identifikace regionálních disparit, určení problémových regionů a stanovení rozsahu a zaměření podpory. [40]

Úloha regionů soudružnosti pro potřeby spojené s koordinací a realizací hospodářské a sociální soudružnosti, spočívající zejména ve využívání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU, byly zřízeny regiony, jejichž územní vymezení je totožné s územními statistickými jednotkami NUTS 2 (regiony soudružnosti). Tato úroveň je reprezentována regionálními radami. [14]

Úlohou krajské úrovně je koncepční a výkonná činnost samosprávných orgánů krajů v oblasti regionálního rozvoje. Orgány kraje tvoří základní stavební jednotku pro tvorbu a realizaci regionálního rozvoje v ČR, spolupracují s ústředními orgány státní správy a koordinují zájmy obcí ve věcech regionálního rozvoje nadobecního významu. Úkolem krajů je zejména:

- koordinace rozvoje územního obvodu kraje a rozvoj odvětví v jejich samostatné působnosti,
- koncipování vnitřní rozvojové politiky krajů, zpracování a implementace rozvojových programů,
- stanovení regionálních rozvojových priorit, ovlivňování vývoje regionálních disparit v rámci kraje a dbát o zachování krajinné a hospodářské pestrosti území. [40]

Úlohou obecní úrovně je koncepční a výkonná činnost samosprávných orgánů obcí v oblasti místního rozvoje, jejich iniciační činnost v oblasti řešení nadmístních problémů a de-

finování nadmístních programů a jejich participace na realizaci regionálních programů. [40]

Stát i kraje plní při podpoře regionálního rozvoje své nezastupitelné role. Spolupracují, ale nemohou se vzájemně nahrazovat. Kraje působí pouze na svém vymezeném území a nemohou překročit prostorové hranice své působnosti. Naproti tomu odstraňování regionálních disparit vyžaduje jednotné posuzování problému na celém území státu, a jakým způsobem mají být podporovány. Stát navíc vstupuje ve vztahu k příslušným institucím Evropské unie jako nezastupitelný partner při uplatňování politiky hospodářské a sociální soudržnosti a tedy realizaci regionální politiky EU na území ČR. Na druhé straně stát plně respektuje samosprávnou roli krajů v oblasti plnění dílčích funkcí regionální politiky a rozvoje regionů. [40]

Česká regionální politika nemá vlastní specifické nástroje a využívá standardní ekonomické a finanční nástroje. Nástroje se mohou členit na dvě skupiny:

Pobídkové nástroje

K podpoře regionálního rozvoje jsou zpravidla aplikovány tři základní finanční nástroje pobídkového charakteru na podporu podnikatelských aktivit:

- dotace (včetně dotací vztahujících se k pracovní síle),
- úvěry se zvýhodněnou úvěrovou sazbou a dobou splatnosti, případě s jinou formou zvýhodnění,
- návratné finanční výpomoci.

Kromě výše uvedených finančních nástrojů pobídkového charakteru jsou využívány finanční nástroje podpůrného charakteru na podobu rozvoje veřejného sektoru ve formě investičních a neinvestičních dotací (např. finanční příspěvky na hospodaření v lesích, dotace na technickou vybavenost území, dotace na veřejnou dopravu apod.). [41]

Institucionální nástroje

Nejvýznamnější institucionálními nástroji realizace regionální politiky v ČR jsou Centrum pro regionální rozvoj ČR a Regionální rozvojové agentury.

Centrum pro regionální rozvoje ČR je příspěvková organizace Ministerstva pro místní rozvoj. Plní především roli implementační agentury MMR a sehrává koordinační úlohu ve

vztahu ústředních orgánů státní správy k regionálním subjektům – aktérům regionálního rozvoje. Regionální rozvojové agentury působí jak informací a agenturní centra ve všech krajích. [41]

Jako institucionální nástroj regionální politiky působí ad hoc také celá řada jiných institucí, k čemuž získávají pro tento účel omezenou finanční podporu státu. Jde především o instituce poskytující informační, poradenské a agenturní služby. Jsou jimi Agentura pro rozvoj podnikání, Hospodářská komora ČR, Agrární komora ČR, Česká agentura pro zahraniční investice CZECHINVEST a další. [41]

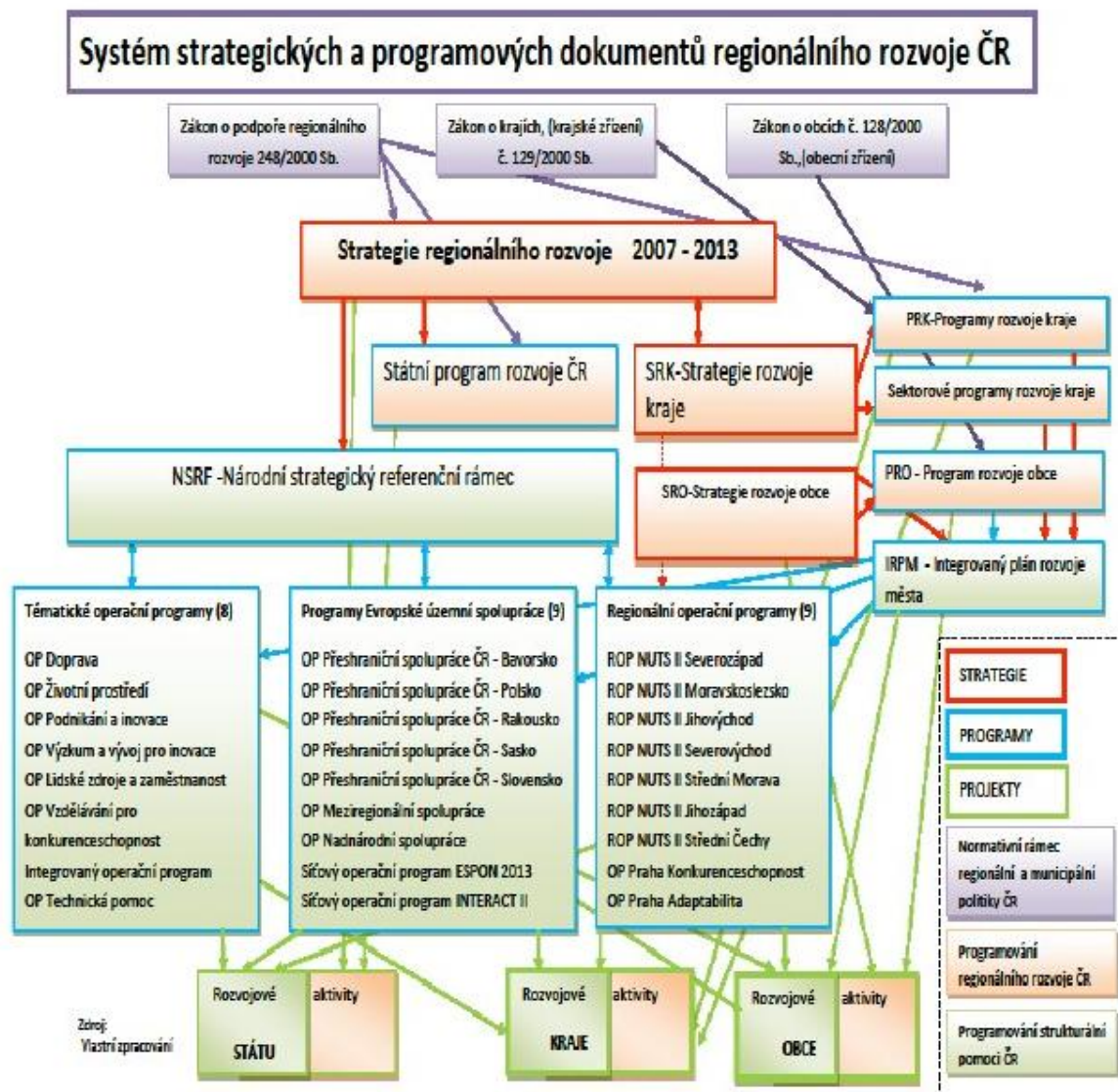
4.4 Programové zabezpečení regionální politiky v České republice

Za specifický nástroj regionální politiky můžeme považovat strategie a programy regionálního rozvoje. Jako nástroj má programování zvláštní postavení, zejména s ohledem na kompatibilitu české a komunitární regionální politiky na výchozí a obligatorní součást jakékoliv regionální podpory. [13]

Soustava strategických a programových dokumentů je členěna na strategické a programové dokumenty České republiky vypracovávané na úrovni státu a na úrovni krajů a také obcí, nebo se jedná o programové dokumenty zpracované pro využívání strukturálních fondů Evropské unie.

První skupina dokumentů bývá označována jako „národní“, neboť vychází z národní legislativy, druhá skupina bývá označována jako „evropská“ neboť je vyžadována legislativou Evropské unie pro využívání strukturálních fondů.

Obrázek 3: Systém strategických a programových dokumentů regionálního rozvoje ČR

Zdroj: [40]

Programové dokumenty jsou silným nástrojem regionální politiky, protože jí umožňují zaujmout koncepční přístup. Jak je zřejmé obrázku Česká republika disponuje skutečně vysokým počtem programových dokumentů, a to jak na národní, tak na úrovni regionální. Na obou úrovních jsou totiž vytvářeny dvě linky programů. Jednou je česká regionální politika, druhou skupinu představují dokumenty vytvořené z podnětu politiky HSS. Dohromady tento přístup vytváří velmi spletitou strukturu. [27]

Pro účely politiky HSS je klíčovým dokumentem Národní referenční rámec, který představuje průnik evropských a národních priorit.

Jak vyplývá z diagramu znázorňujícího soustavu strategických a programových dokumentů pro podporu regionálního rozvoje je Strategie regionálního rozvoje ČR základním dokumentem pro vytvoření Strategie rozvoje kraje. Program rozvoje kraje pak vznikne transformací cílů a směrů Strategie rozvoje kraje. Mezi posledně jmenovanými dokumenty tedy existuje přímá jednosměrná obsahová vazba.

Další vazba existuje mezi Regionálním programem rozvoje, který formuluje přístup státu k podpoře regionálního rozvoje pro stanovené období a stanoví podmínky pro poskytování finanční podpory a PRK. Některé z cílů a opatření mohou být spolufinancovány z fondů programů Evropské unie. V takovém případě se stávají PRK přímým zdrojem pro selekci opatření pro Regionální operační program příslušného regionu NUTS 2 pro plánovací období EU. [2]

4.4.1 Národní strategické a programové dokumenty

Strategie regionálního rozvoje České republiky je zastřešujícím koncepčním dokumentem na státní úrovni pro podporu regionálního rozvoje na období 10-15 let. Obsahuje sociálně-ekonomickou analýzu stavu regionálního rozvoje republiky a jejích krajů, SWOT analýzu, strategickou vizi a základní dlouhodobé cíle regionálního rozvoje České republiky, vymezení státem podporovaných regionů a doporučení dotčeným ústředním správním úřadům a krajům k zaměření rozvoje odvětví spadajících do jejich působnosti. [14]

Strategie regionálního rozvoje ČR je základním východiskem pro tvorbu strategií a programů krajů.

Strategie rozvoje kraje, je koncepčním dokumentem, ve kterém je v dlouhodobém horizontu (10-15 let) formulován přístup vyššího územního samosprávného celku k podpoře rozvoje jeho územního obvodu. Definiuje strategické cíle rozvoje kraje jako celku a jeho funkčních částí, hlavní cesty k jejich dosažení a poskytuje potřebná východiska a základní rámec pro zpracování programu rozvoje kraje. Strategie rozvoje kraje vychází z analýzy vývoje a stavu hospodářského a sociálního rozvoje kraje. Dalšími podklady jsou výstupy ze SWOT analýzy, především shrnutí slabých a silných stránek rozvoje regionů kraje. [9]

Zákon o podpoře regionálního rozvoje definuje povinnost krajů schvalovat v rámci samostatné působnosti **Program rozvoje kraje**. Dle § 9 uvedeného zákona je PRK základním střednědobým programovým dokumentem k podpoře regionálního rozvoje, ve kterém jsou

na základě socio-ekonomické analýzy definovány hlavní směry rozvoje, vymezeny regiony, jejichž rozvoj je třeba podporovat a dále definovány priority rozvoje občanské vybavenosti, infrastruktury, životního prostředí, sociální politiky, vzdělávání a dalších odvětví v samostatné působnosti kraje. Daný dokument tak konkretizuje strategické cíle a rozvojové aktivity ve formě konkrétních opatření a projektů, určuje jejich nositele a stanoví způsob financování a implementace. [9]

Stát by měl respektovat samosprávnou roli krajů v oblasti plnění dílčích funkcí regionální politiky a rozvoje regionů. V této oblasti je zcela zásadní uplatnění principu subsidiarity, v rámci něhož Strategie regionálního rozvoje představuje zastřešující koncepční dokument jak pro tvorbu regionálních rozvojových strategií, tak i pro uplatnění jednotlivých nástrojů v rámci implementace národní regionální politiky při přípravě a realizaci čerpání prostředků z evropských fondů. [40]

Strategie regionálního rozvoje není dokumentem, na jehož základě budou bezprostředně rozdělovány prostředky ze strukturálních fondů, ale je východiskem pro přípravu regionálních programů rozvoje a pro formulaci regionálních přístupů v rámci sektorových a osvětových politik a programů včetně operačních programů strukturálních fondů.

Regionální politika v České republice těsně navazuje na regionalizovanou strukturální politiku Evropské unie.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

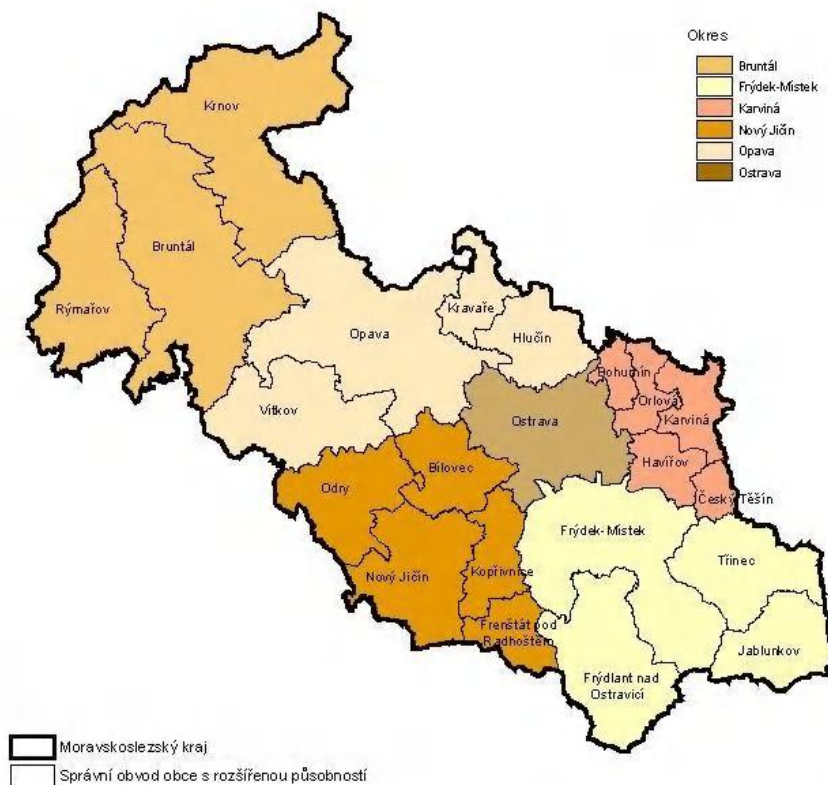
5 MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

5.1 Charakteristika Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj se nachází v nejvýchodnější části České republiky. Vznikl současně s ostatními 13 českými kraji 1. ledna 2001 na základě legislativy přijaté v roce 2000. Podle usnesení vlády České republiky č. 707/1998 představuje statistickou jednotku NUTS II a současně i statistickou jednotku NUTS II – region soudružnosti Moravskoslezsko. [28]

Po jediné územní změně v roce 2005 má region rozlohu 5 427 km² a skládá se z celkem 6 dřívějších okresů (od západu Bruntál, Opava, Nový Jičín, Ostrava-město, Karviná a Frýdek-Místek) a území 22 obcí s rozšířenou působností. V kraji se nachází celkem 5 statutárních měst, 35 měst, 3 městyse a 256 obcí. Stav obyvatelstva regionu dne 31.3.2008 byl 1 249 897 obyvatel, což je nejvíce mezi kraji v České republice. Největší město Ostrava mělo k 31.3.2008 336 811 obyvatel. Dalšími významnými sídly jsou podle počtu obyvatel Havířov, Karviná, Frýdek-Místek, Opava a Třinec. [34]

Obrázek 4: Administrativní členění Moravskoslezského kraje

Zdroj: Regionální operační program regionu soudružnosti Moravskoslezsko 2007-2013. Administrativní členění kraje k 1.1.2005. Ostrava, 2007, s. 12 [25]

Obyvatelstvo je na území kraje rozmístěno velmi nerovnoměrně. Velmi nízká je hustota zalidnění v horských pásmech Jeseníků a Beskyd, naopak výrazně nadprůměrně je osídlena Ostravská pánev. Sídlení struktura se vyznačuje minimálním zastoupením malých obcí, kdy v obcích do 500 obyvatel bydlí necelá 2% populace. Téměř dvě třetiny osob žijí ve městech nad 20 tisíc obyvatel, přitom každý čtvrtý v krajské metropoli Ostravě. V sídelní struktuře dominují poměrně velká města, pět z nich má více než 50 tisíc obyvatel. Na území kraje je dále celkem 16 měst s počtem obyvatel vyšším než 10 tisíc. Na poměry ČR je také velmi vysoká průměrná rozloha obcí, která je téměř o polovinu větší než činí tento ukazatel pro celou Českou republiku. [11]

Moravskoslezský kraj je na západě, východě a částečně i jihu lemován pohořími. Pohořím s nejvyšší horou Pradědem (1 492 m) je Hrubý Jeseník na západní hranici kraje. Na jihovýchodě a východě, při hranicích se Slovenskem a Polskem, se nacházejí Moravskoslezské Beskydy. Nejvyšší je Lysá hora (1 323 m), známý je také Radhošť (1 129 m). Jihozápadní část kraje tvoří nedotčené oblasti Nízkého Jeseníku a Oderských vrchů. Mezi horami leží i níže položené oblasti, konkrétně nejjižnější výběžek Slezské nížiny, který je tvořen Opavsko-ostravskou pánví. Na ní dále na jihu navazuje přirozený krajinný koridor Moravská brána. Nižšími polohami prochází nejvýznamnější řeky Odra, Opava, Ostravice, Olše atd. [34]

5.2 Působnost krajů

Samosprávné orgány krajů (Krajská zastupitelstva) jsou základním článkem politiky regionálního rozvoje na krajské úrovni.

V rámci své samostatné působnosti koordinují rozvoj svého kraje a zajišťují zpracovávání realizaci a kontrolu programu rozvoje kraje. Dále provádějí hodnocení vnitroregionální úrovně rozvoje, spoleurozhodnutí o alokaci veřejný prostředků, pod podporujících regionální rozvoj a poskytující dotace a půjčky obcím a jiným právnickým osobám, působícím v obvodu kraje, zřizují právnické osoby k podpoře regionálního rozvoje, např. regionální rozvojové agentury, spolupracují při plnění celostátních úkolů podpory regionálního rozvoje, zajišťují přípravu, realizaci a kontrolu plnění regionálních podpůrných programů. V rámci zajišťování principu partnerství na regionální úrovni koordinují záměry obcí či sdružení obcí ve věcech podpory regionálního rozvoje nadobecního významu.

Vedle samostatné působnosti byla krajům svěřena i tzv. přenesená působnost, kterou mají vykonávat ve věcech stanovených zákonem (zejména zákon č. 132/2000 Sb., jež zakotvuje úkoly krajů v řadě úseků státní správy). [14]

5.3 Vývoj základních strategických dokumentů v Moravskoslezském kraji

V období od roku 2000, tedy od vzniku krajské soustavy, si již všechny kraje v ČR, v souladu se zákonem o krajích, pořídili minimálně jeden strategický programový dokument zaměřený na řízení a koordinaci regionálního rozvoje. Podstatné přitom je, že regionální rozvoj je ve všech případech ztotožněn s rozvojem regionu (kraje).

Moravskoslezský kraj patří v rámci ČR k regionům s nejvýznamnějšími strukturálními problémy, které podstatně ovlivňují sociální a ekonomický život kraje jako celku a nastavují tím specifické parametry pro citlivost a vnímání vnitrokrajské územní diferenciaci. Současně se tyto problémy stávají od počátku 90. let tradičním terčem pozornosti státní regionální politiky. Oba tyto faktory podstatně ovlivňují jak možnosti tak zaměření vlastní krajské regionální politiky.

Prvním důsledkem této specifické situace Moravskoslezského kraje je malý počet komplexních strategických dokumentů, které si kraj oficiálně pořídil.

5.3.1 Strategické dokumenty rozvoje kraje

V pořadí prvním strategickým dokumentem, který se dotýkal komplexního rozvoje Moravskoslezského kraje se stal Program rozvoje kraje, zpracovaný v letech 2000-2001 Agenturou regionálního rozvoje Ostrava a schválený zastupitelstvem na podzim 2001. V podmínkách MSK nenavazoval PRK na jakoukoli dříve zpracovanou Strategii rozvoje kraje a sám si také nekladal žádné strategické úkoly. Časový horizont platnosti dokumentu byl předpokládán do konce daného volebního období, tedy do roku 2004. Na základě rozhodnutí zastupitelstva byl PRK v roce 2002 aktualizován a v letech 2002 a 2003 byla v Zastupitelstvu předložena souhrnná zpráva o jeho realizaci, aniž by se zasahovalo do obsahu vlastní programové části dokumentu. Ta nebyla aktualizována ani později. [27]

Nový PRK byl schválen zastupitelstvem na jaře 2006 a byl zpracován opět ARR (stejně jako v případě PRK z roku 2001). Na jeho tvorbě se nicméně podílely i další instituce. No-

vý PRK se starým nesouvisí ani po obsahové stránce, ani z hlediska struktury. Byl definován jako „program do roku 2008“.

Strategii rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 schválilo zastupitelstvo na svém jednání 21. dubna 2010. Strategie odstraňuje mezeru, která vznikla uplynutím časového horizontu předešlého PRK, který byl připraven na roky 2005-2008. Moravskoslezský kraj tak opustil dvouvrstevný model strategického plánování (Program rozvoje a navazující sektorové koncepce) a přiklonil se k třívrstevnému modelu (Strategie rozvoje, navazující Program rozvoje a rozšiřující sektorové koncepce)

Program rozvoje Moravskoslezského kraje na období 2010-2012 byl zpracován jako dokument podrobně rozpracovávající úkoly, které pro kraj jako veřejnoprávní korporaci a jeho orgány vyplývají ze Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016, schválené usnesením zastupitelstva č. 11/1019 ze dne 21. 4. 2010. [35]

5.4 Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 (dále jen Strategie) je zpracována jako střednědobý dokument, který plní podmínky vyplívající ze zákona č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje. Strategie reaguje na jednoznačnou poptávku po scénářích dlouhodobého rozvoje kraje, kterou vyjádřili účastníci Investičního fóra v roce 2008. [36]

Jedním z důvodů jejího zpracování bylo získat konkrétní informace a rámec pro strategické rozhodování a intervence vedoucí k požadovaným změnám. K tomu byly vytvořeny následující výstupy:

- Přehled vývoje kraje v klíčových ukazatelích konkurenceschopnosti
- Identifikace hlavních problémů a výběr klíčových témat k řešení
- Vytvoření rozvojové vize kraje do roku 2016
- Stanovení strategických cílů k naplnění vize
- Výběr hlavních aktivit a klíčových projektů k naplnění vize

Jde o strategii zaměřenou na stimulaci rozvoje na území kraje a jako taková má nejen řadu tvůrců, ale také řadu realizátorů z veřejného, soukromého, vzdělávacího i neziskového sek-

toru. Strategie je zpracována prezentována ve 3 komplexních a přitom provázaných oblastech. [36]

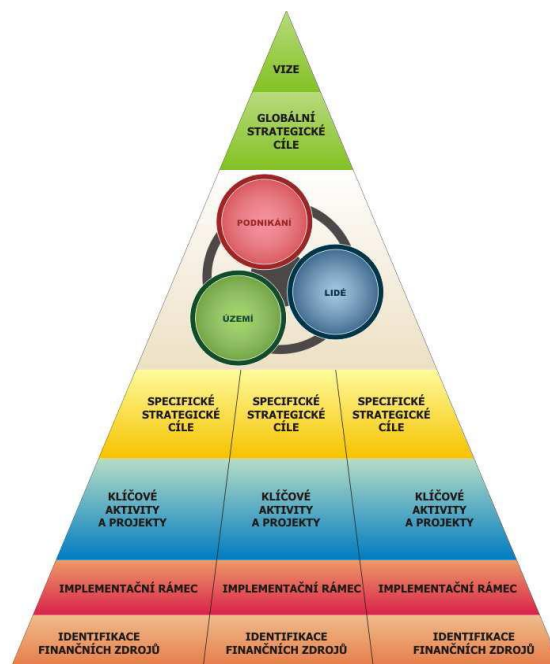
Obrázek 5: Komplexní oblasti rozvoje kraje

Zdroj [36]

Strategie definuje rozvojovou vizi kraje a pět globálních strategických cílů, které jsou dále rozpracovány do 32 specifických strategických cílů. Naplňování strategických cílů je řešeno konkrétními aktivitami a projekty, a to v definovaném realizačním rámci s využitím identifikovaných zdrojů financování. Tuto strukturu strategie přehledně zobrazuje následující graf. [36]

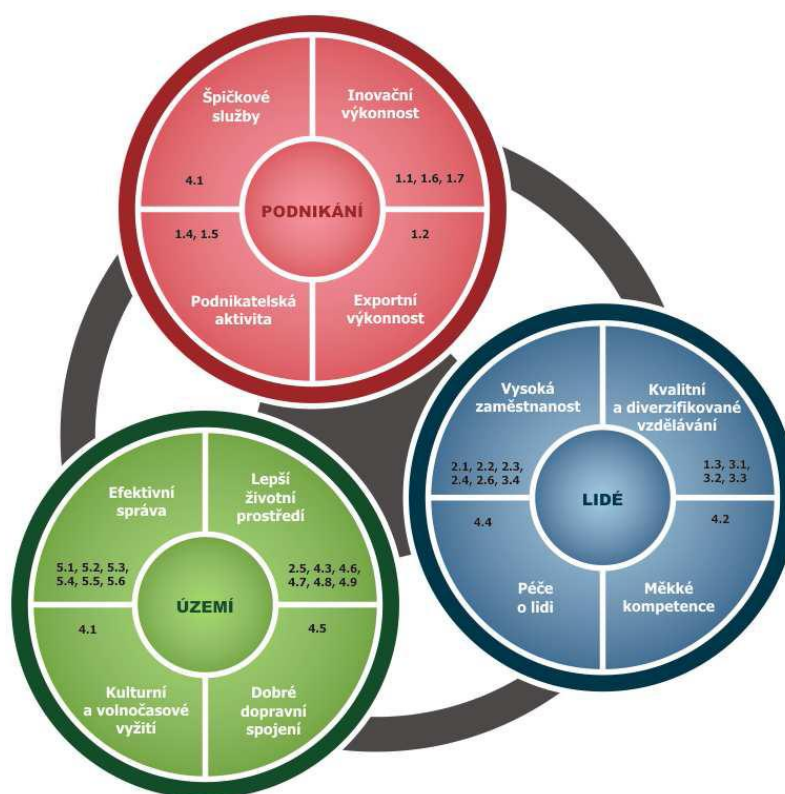
Obrázek 6: Struktura strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016

Zdroj: [36]

Strategie Moravskoslezského kraje je především o řízené a cílené změně spojené se strategickými intervencemi, které posílí či urychlí vývoj žádaným směrem. K realizaci vize bylo určeno dvanáct hlavních směrů strategické změny ve třech již zmíněných oblastech, kam se budou koncentrovat strategické intervence. Ty jsou definovány ve formě specifických strategických cílů a jejich zasazení do jednotlivých oblastí a směrů je zobrazeno v následujícím obrázku. [36]

Obrázek 7: Hlavní oblasti strategické intervence

Zdroj: [36]

5.4.1 Zdroje financování Strategie rozvoje na léta 2009-2016

Jedním z nejvýznamnějších finančních zdrojů pro realizaci Strategie jsou strukturální fondy. Do té jsou zapojeny především prostřednictvím operačních programů, z nich by měla být financována řada projektů připravovaných krajem, městy a obcemi, soukromým i neziskovým sektorem. Bude se jednat o všechny tematické operační programy, Regionální operační program Moravskoslezsko a také operační programy nadnárodní a příhraniční spolupráce. Na financování konkrétních projektů a aktivit by měly být zapojeny i další finanční nástroje Evropské unie (iniciativy JEREMIE, JEESSICA apod.). [36]

Na národní úrovni je zapojen státní rozpočet ČR, který se podílí na financování realizace jednak zprostředkovaně prostřednictvím spolufinancování operačních programů a v nich projektů konkrétních žadatelů, jednak přípravou a spolufinancováním projektů státu, podávaných do operačních programů. Rozpočet kraje je zapojen především prostřednictvím spolufinancování krajských projektů, realizovaných v operačních programech a dalších nástrojů EU, případně také projektů, ve kterých je kraj partnerem dalších subjektů. Z rozpočtu měst a obcí je zabezpečeno především spolufinancování jejich projektů, podávaných v rámci operačních programů a to včetně projektů realizovaných ve spolupráci se soukromým sektorem. [36]

Pro realizaci strategie se počítá rovněž s významným zapojením soukromého kapitálu zastoupených soukromými firmami, neziskovým sektorem a v neposlední řadě jsou nositeli řady projektů vysoké školy. [36]

5.4.2 Vazba na další strategické dokumenty

Strategie vychází ze strategických dokumentů, zpracovaných na úrovni ČR, z odvětvových strategií zpracovaných na úrovni krajského úřadu a zohledňuje také platné strategické dokumenty, zpracované v kraji na subregionální a municipální úrovni. [36]

Základním rozvojovým dokumentem na národní úrovni je Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013, která je zároveň zdrojovým dokumentem při přípravě Národního referenčního rámce a operačních programů, určených na čerpání prostředků z evropských fondů. Strategie rozvoje kraje naplňuje, tam kde je to z hlediska krajské úrovně relevantní, vizi, globální cíl, priority a opatření Strategie regionálního rozvoje ČR. Zároveň byl zohledněn dokument Politika územního rozvoje jako základní nástroj územního plánování, zpracovaný na úrovni ČR. [36]

Při zpracování Strategie byl dále zohledněn a využit Regionální operační program regionu soudružnosti Moravskoslezsko a také další existující i připravované koncepční dokumenty Moravskoslezského kraje. Jednalo se mimo jiné o Marketingovou strategii rozvoje cestovního ruchu v Moravskoslezském kraji pro léta 2009-2013, Koncepci rozvoje dopravní infrastruktury Moravskoslezského kraje či koncepční dokumenty v oblasti ochrany životního prostředí. [36]

Právě vazbě Strategie na Regionální operační program regionu soudružnosti Moravsko-slezsko a operační programy bude věnována další kapitola.

6 ANALÝZA VAZBY STRATEGIE ROZVOJE MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE NA VYBRANÉ STRATEGICKÉ DOKUMNETY A JEJÍ ZHODNOCENÍ

Vzájemnou provázanost dokumentů můžeme posuzovat horizontálně (tedy například jak jednotlivé dokumenty kraje na sebe navazují) nebo vertikálně (například zda krajské dokumenty respektují státní úroveň nebo obecní respektují krajskou).

V první části této kapitoly bude analyzována vazba Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 ve vztahu k zaměření Regionálního operačního programu, Operačních programů a v druhé vůči sektorovým koncepcím Moravskoslezského kraje.

6.1 Cíle Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje ve vztahu k zaměření Regionálního operačního programu a Operačních programů

Každý kraj musí mít zpracován podle § 8, zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, v platném znění svůj program rozvoje územního obvodu kraje. V těchto programech jsou stanoveny rozvojové priority krajů, z nichž některé mohou být realizovány za přispění EU, ostatní priority jsou pak řešeny podle finančních možností krajů. [14]

V období 2007-2013 je v ČR využíváno 26 operačních programů, které jsou rozděleny mezi tři cíle politiky hospodářské a sociální soudružnosti:

- Konvergence v jehož rámci bylo v ČR navrženo a vládou ČR schváleno celkem osm tematických operačních programů a sedm regionálních operačních programů, vždy jeden pro příslušný region soudružnosti s výjimkou hlavního města Prahy
- Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost podporující regiony, které nečerpají z Konvergence. V ČR pod něj spadá hlavní město Praha se dvěma operačními programy, které nemají na cíl naší práce návaznost, a nebudeme se jimi tedy zabývat
- Evropská územní spolupráce usilující o podporu příhraniční meziregionální a nadnárodní spolupráce regionů, kterou lze čerpat z devíti operačních programů

6.1.1 Regionální operační program Moravskoslezsko

Regionální operační program NUTS II Moravskoslezsko je určen pro region soudružnosti Moravskoslezsko, který je totožný s Moravskoslezským krajem. Zaměřuje se na zlepšení dopravní dostupnosti a propojení regionu včetně modernizace prostředků veřejné dopravy, podporu rozvoje infrastruktury i služeb cestovního ruchu, přípravu menších podnikatelských ploch a zlepšování podmínek k životu v obcích a na venkově především prostřednictvím zkvalitnění vzdělávací, sociální a zdravotnické infrastruktury. [26]

Je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj a řídicím orgánem je Regionální rada regionu soudružnosti Moravskoslezsko.

Globálním cílem ROP regionu soudružnosti Moravskoslezsko je urychlení rozvoje regionu a zvýšení jeho konkurenceschopnosti efektivnějším využitím jeho potenciálu. Cíle bude dosaženo zvyšováním kvality života a atraktivity regionu pro investory a návštěvníky, zlepšováním podmínek pro práci i volný čas. [28]

Globální cíl naplňuje 5 specifických cílů, jimž odpovídá věcná orientace prioritních os rozdělujících operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpory, které vymezují, jaké typy projekty mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny. [26]

6.1.1.1 Vazba na cíle Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016

ROP Moravskoslezsko byl zpracován v návaznosti na Program rozvoje Moravskoslezského kraje 2005-2008. Veškeré prioritní osy ROP MS jsou zaměřeny na podporu dosažení vize tohoto programu. Důvodem využití PRK 2005-2008 je skutečnost, že v době schvalování ROP nebyla Strategie rozvoje kraje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 vytvořena. Při zpracování Strategie rozvoje kraje byl zohledněn a využit Regionální operační program, tímto krokem byla zaručena kontinuita nejvýznamnějších cílů jednotlivých dokumentů.

Obrázek 8: Vazba strategických dokumentů s vyznačením data vytvoření

Zdroj: vlastní zpracování

Návaznost jednotlivých prioritních os ROP MS na cíle Strategie lze charakterizovat následovně:

Na prioritní osu 1 ROP MS – regionální infrastruktura a dostupnost reaguje Globální cíl 4 – Kvalitní kulturní prostředí, služby, infrastruktura pro život, práci a návštěvu. V rámci ní pak především Specifický strategický cíl 4.5 Mít kvalitní vnitřní i vnější dopravní propojení kraje a to především v oblastech krajské sítě silnic II. a II. třídy, které jsou ve vlastnictví kraje, dokončení procesu modernizace Mezinárodního letiště Leoše Janáčka Ostrava, modernizace a elektrifikace stávajících tratí a projekty, které přispějí k lepší využitelnosti a dostupnosti železniční dopravy pro osobní a nákladní dopravu a také zvýšení kultury cestování vlakem.

Specifický cíl 4.8 Zlepšit bezpečnost, ochranu zdraví a majetku obyvatel kraje v oblasti vybudování jednoho operátorského střediska, společného pro všechny složky integrovaného záchranného systému.

Na prioritní osu 2 ROP MS – Podpora prosperity regionu, jejíž zaměření je velmi široké reflektují následující oblasti Strategie.

Globální cíl 3 – Vzdělaná společnost aktivních a sebevědomých obyvatel, konkrétně Specifický strategický cíl 3.4 Zvýšit počet a zlepšit připravenost osob zapojených do studia technických profesí dobře uplatnitelných na trhu práce především zvýšením atraktivity a podmínek studia, stejně jako rozvoj nabídky dalšího vzdělávání v technických profesích. Cílem je vytvoření kvalitního studijního zázemí s úzkou spoluprací s podniky pro zvýšení odborné připravenosti a adaptability studentů na trhu práce.

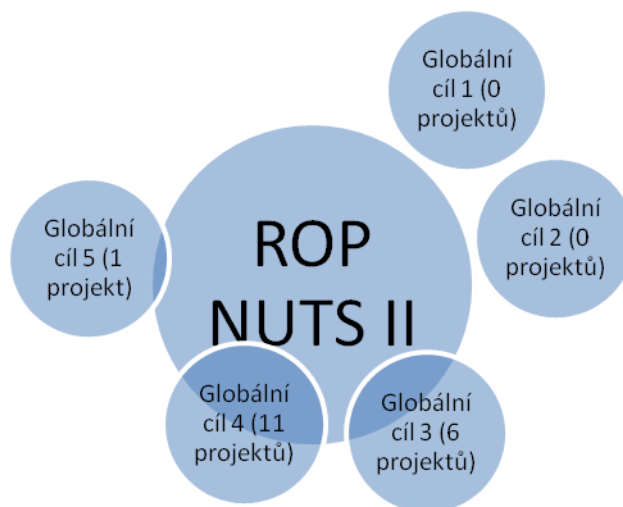
Globální cíl 4 - Kvalitní kulturní prostředí, služby, infrastruktura pro život, práci a návštěvu. Specifický strategický cíl 4.4 Zajistit obyvatelům kraje kvalitní zdravotní a sociální služby. Jehož záměrem je v souladu s moderními přístupy k péči o klienty v těchto zařízeních připravovat a realizovat projekty, které jsou součástí procesu transformace pobytových sociálních služeb. V oblasti zdravotnictví pak zařízení prostřednictvím moderních informačních a zdravotnických technologií. Specifický cíl 4.9 Vrátit lidem k využívání brownfieldy a jiná nevyužitá území. Svým zaměřením na využití opuštěných průmyslových areálů mimo jiné i realizací již dlouhodobě plánovaných projektů nepřiklad ve městě Ostravě.

Globální cíl 5 – Efektivní správa věcí veřejných. Specifický strategický cíl 5.6 Zlepšit image kraje navenek i dovnitř. Kraj dlouhodobě usiluje o změnu image regionu, která bude podpořena odpovídajícími marketingovými aktivitami, zaměřenými na turisty ze všech perspektivních destinací, investory a potenciální studenty. Cílem je rovněž posílení pocitu sounáležitosti obyvatel a podnikatelů s krajem.

Na prioritní osu 3 ROP MS – Rozvoj měst reaguje Globální cíl 4 – Kvalitní kulturní prostředí, služby, infrastruktura pro život, práci a návštěvu. Specifický cíl 4.1. Stát se krajem špičkových „služeb pro 5 miliónů“ – rozšířit nabídku volnočasové infrastruktury a služeb pro obyvatele kraje a návštěvníky ze sousedících regionů Česka, Polska a Slovenska v oblasti vybavenosti kraje infrastrukturou pro zábavní, volnočasové, rekreační a naučně-vzdělávací aktivity.

Na prioritní osu 4 ROP MS – Rozvoj venkova reaguje Globální cíl 4 – Kvalitní kulturní prostředí, služby, infrastruktura pro život, práci a návštěvu. Specifický cíl 4.1. Stát se krajem špičkových „služeb pro 5 miliónů“ – rozšířit nabídku volnočasové infrastruktury a služeb pro obyvatele kraje a návštěvníky ze sousedících regionů Česka, Polska a Slovenska v rámci níž přispívá k vybavenosti kraje infrastrukturou pro zábavní, volnočasové, rekreační a naučně-vzdělávací aktivity.

Obrázek 9: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na ROP NUTS II Moravskoslezsko 2007-2013

Zdroj: vlastní zpracování

Do obrázku znázorňujícího vazbu Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na ROP NUTS II Moravskoslezsko 2007-2013 jsem pro přehlednost a lepší znázornění doplnil počet projektů, kterými by měly být Specifické cíle naplňovány a předpokládá se u nich financování v rámci ROP. Tento diagram je pro snadnější srovnání součástí zhodnocení vazby u všech OP.

Z výše uvedeného je zřejmá nejsilnější vazba v oblasti kvalitního kulturního prostředí, služeb, infrastruktury pro život, práci a návštěvu, která je náplní Globálního cíle 4 a vzdělání společnosti, které je součástí Globálního cíle 3. Globální cíl 5 reflektuje prioritní osy ROP pouze v oblasti zlepšení image kraje navenek i dovnitř.

6.1.2 Tematické operační programy

Tematické operační programy navazují na rozvojovou strategii a cíle politiky soudružnosti definované v Národním rozvojovém plánu ČR pro období 2007-2013. Operační programy společně tvoří jeden logický celek oblasti podpory z fondů EU. [10]

V rámci cíle konvergence je pro období 2007-2013 připraveno celkem 8 tematických operačních programů. Každý z těchto 8 operačních programů má své specifické zaměření a je určen pro celé území České republiky s výjimkou Hlavního města Prahy. [23]

6.1.2.1 OP Doprava

Je zaměřen na modernizaci koridorů transevropských dopravních sítí (TEN-T), modernizace a zkapacitnění úseků kategorie D, R a ostatních silnic I. tříd sítě TEN-T, opatření k minimalizaci vlivů již dokončených staveb na životní prostředí a veřejné zdraví, elektrizace dalších železničních tratí mimo síť TEN-T, budování obchvatů a zklidňování dopravy v obydlené zástavbě mimo síť TEN-T, vyšší zapojení železniční a vnitrozemské vodní dopravy do přepravních řetězců apod. [17]

V rámci Strategie se touto oblastí zabývá Specifický cíl 4.5 Mít kvalitní vnitřní i vnější dopravní spojení. V tomto cíli je uveden pouze jeden projekt spolufinancovaný z OP Doprava. Většina dalších je financována ze státního rozpočtu případně ROP. Přesto můžeme v rámci obou programů nalézt několik shodných prvků např. modernizace a výstavba některých silnic I. třídy, modernizace a rozvoj železniční sítě.

Vzhledem k počtu projektů a vazbě OP Doprava pouze na jeden cíl Strategie, nebude vytvořen diagram znázorňující průnik prioritních os a cílů Strategie.

6.1.2.2 OP Životní prostředí

Je určen na financování čistíren odpadních vod, úpraven vody, informačních systémů předpovědi povodňové služby, rekonstrukci spalovacích zdrojů, budování zařízení na využívání odpadů, sanaci kontaminovaných lokalit, implementaci soustavy Natura 2000 včetně monitoringů zvláště chráněných území, výstavba a obnova remízů, alejí, větrolamů, ochrana proti vodní a větrné erozi, zjištění negativních důsledků hornické činnosti, instalaci obnovitelných zdrojů energie atd. [22]

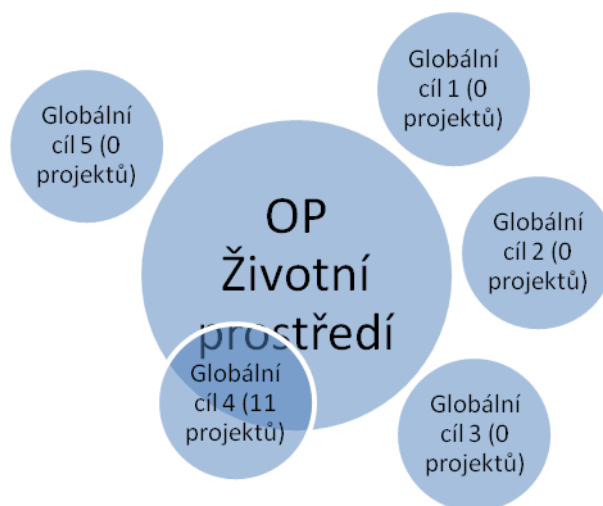
V rámci OP Životní prostředí můžeme nalézt vazbu napříč prioritními osami pouze na Globální cíl 4 Kvalitní a kulturní prostředí, služby a infrastruktura pro život, práci a návštěvu a zejména na Specifický cíl 4.7 Podstatně zlepšit kvalitu životního prostředí v centrální průmyslové aglomeraci kraje. Zde můžeme nalézt shodné cíle s Prioritní osou 1 Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní především v oblasti omezování rizika povodní, a podpoře projektů vedoucích ke zlepšování kvality zejména povrchových vod. Dále také na Prioritní osu 4 Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží, v zaměření na nakládání s komunálním odpadem a přechod od velkoobjemového skládkování k jeho energetickému využití včetně maximálního

využívání odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů. Prioritní osa 5 Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik respektive Prioritní osa 6 Zlepšování stavu přírody a krajiny se podílí na naplnění cílů Strategie v oblasti zlepšení kvality ovzduší i v oblastech, které na něj nemají přímý vliv (monitoring apod.) a posílení biologické rozmanitosti na úrovni stanovišť druhů včetně problematiky regenerace urbanizované krajiny.

Specifický cíl 4.6 Zajistit více energie a lepší využití místě dostupných energetických zdrojů koresponduje s Prioritní osou 3 Udržitelné využívání zdrojů energie při využívání netradičních zdrojů energií, při využití místně dostupných energetických zdrojů a snižováním energetické náročnosti jednotlivých veřejných budov a objektů.

V rámci Specifického cíle 4.8 Zlepšit bezpečnost, ochranu zdraví a majetku obyvatel kraje je zřejmá vazba na Prioritní osu 1 v oblasti realizace technických opatření, zabezpečujících protipovodňovou ochranu, opatření odstraňující následky povodní včetně vytvoření integrovaného a navazujícího systému, jehož součástí jsou také případné nezbytné vodní stavby protipovodňové ochrany.

Obrázek 10: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na OP Životní prostředí

Zdroj: vlastní zpracování

6.1.2.3 OP Podnikání a inovace

Je směřován na podporu začínajícím podnikatelům, rozvoj informačních a komunikačních technologií, výstavbu a rekonstrukci zařízení na výrobu a rozvod elektrické a tepelné energie z obnovitelných zdrojů, ochranu práv průmyslového vlastnictví, posílení vývojové a inovační kapacity podniků, podpora podnikatelských inkubátorů, infrastrukturu lidských zdrojů, přípravu projektů podnikatelských nemovitostí a regionální infrastruktury, podporu nabídky kvalitních poradenských služeb, marketingovou připravenost podniků s cílem zvýšit jejich konkurenceschopnost na zahraničních trzích apod. [19]

V rámci zaměření jednotlivých prioritních os tohoto programu existuje pouze vazba na Globální cíl 1 – Konkurenceschopná, inovačně založená ekonomika zejména v rámci Specifického cíle 1.1 Zvýšit inovační výkonnost kraje a posílit zapojení místních firem do globálních hodnotových řetězců, Specifického cíle 1.4 Podstatně zvýšit počet mladých podnikatelů v kraji a Specifického cíle 1.5 Zvýšit počet nově zakládaných inovačních firem. Oba dokumenty pokládají inovaci za motor růstu konkurenceschopnosti a tohoto cíle chtějí dosáhnout podporou zaměřenou na zvýšení motivace k podnikání, pomoci začínajícím podnikatelům, ale také malým a středním firmám. Velká pozornost je věnována vytvoření prostředí pro inovace, tak aby inovační systém tvořil příležitost pro posílení znalostní náročnosti aktivit v existujících firmách, které bude lákadlem pro příchod nových aktivit tohoto typu a bude stimulovat zakládání nových firem. Společným rysem je rovněž podpora vzniku kooperačních odvětvových uskupení (klastrů) a technologických platforem.

Obrázek 11: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na OP Podnikání a inovace

Zdroj: vlastní zpracování

Ve Strategii jsou zmíněny pouze tři projekty spolufinancované z tohoto programu, ale v obou dokumentech lze nalézt podobné cíle a zaměření, které dávají možnost pro větší využití prostředků z OP Podnikání a inovace.

6.1.2.4 OP Výzkum a vývoj pro inovace

Slouží k financování obnovy výzkumných a vývojových laboratoří a na jejich vybavení moderní přístrojovou technikou, výstavbu, rekonstrukci a rozšíření kapacit center excelence, vybudování, rekonstrukce a rozšíření kapacit vědy a výzkumu ve veřejném sektoru včetně terciárního vzdělávání apod. [20]

Prioritní osu 1 Evropská centra excelence a 2 Regionální výzkumné a vývojové centra využívá k naplnění svých záměrů Specifický cíl 1.6 Vybudovat špičková centra aplikovaného výzkumu. Společným cílem je budování center excelence ve výzkumu, který se týká klíčových oborů, na nichž stojí, případně bude stát, konkurenceschopnost kraje. Tato centra excelence musejí vhodným způsobem skloubit roli výzkumu, výuky a vzdělávání mladých výzkumníků a podpory inovací. Dalším shodným bodem je podpora projektů center špičkového aplikovaného výzkumu, s potencionálem stát se vyhledávanými partnery pro spolupráci s aplikační sférou. Současně by tyto subjekty měly být schopny přenášet své výsledky do regionální ekonomiky.

V rámci Prioritní osy 4 Infrastruktura pro výuku na vysokých školách spojenou s výzkumem existuje vazba na Specifický cíl 3.4 Zvýšit počet a zlepšit připravenost osob zapojených do studia technických profesí dobře uplatnitelných na trhu práce. Jejich hlavní prioritou je podpořit rozvoj kvalitní infrastruktury vysokých škol, navýšení kapacity terciárního vzdělávání a vytvoření podmínek pro zlepšení kvality vzdělávání v oborech, které budou odpovídat poptávce zaměstnavatelů.

Obrázek 12: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na OP Výzkum a vývoj pro inovace

Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedeného obrázku je zřejmá vazba tohoto programu pouze na Globální cíl 1 a 3.

6.1.2.5 OP Lidské zdroje a zaměstnanost

Je zaměřen na další profesní vzdělávání podporované zaměstnavateli, uplatňování pružných forem organizace práce, zprostředkování zaměstnání, poradenské činnosti a programy, rekvalifikace, podpora začínajícím OSVČ, doprovodná opatření k získání a udržení zaměstnání, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti, vzdělávání subjektů působících v oblasti sociálního začleňování, poradenské činnosti a programy pro sociálně vyloučené skupiny, podpora činností odstraňujících bariéry rovného přístupu ke vzdělání a zaměstnání, posilování etických standardů a zefektivnění řízení lidských zdrojů ve veřejné správě včetně vzdělávání zaměstnanců úřadů veřejné správy, politiků apod. [18]

OP Lidské zdroje a zaměstnanost a zejména její Prioritní osy 1 Adaptabilita a 2 Aktivní politika na trhu práce jsou nejvíce provázány s Globálním cílem 2 Konkurenceschopná, inovačně založená ekonomika. Tento cíl nezastírá, že efektivní využití evropských fondů bude důležitým katalyzátorem jeho aktivit. Můžeme zde najít shodu v zaměření na aktivní politiku trhu práce, koordinaci a úsilí všech, kteří zaměstnanost ovlivňují, tedy zaměstnavatelů, vzdělavatelů, samosprávy a veřejného sektoru. Za jeden z klíčových faktorů úspěchu je v obou dokumentech označen individuální přístup k nezaměstnaným, identifikace jejich možností a preferencí a cílená příprava pro uplatnění na trhu práce.

Specifický cíl 4.4 Zajistit obyvatelům kraje kvalitní zdravotní a sociální služby koresponduje s Prioritní osou 3 Sociální integrace a rovné příležitosti především v oblasti pomoci osobám ohroženým sociálním vyloučením nebo osobám sociálně vyloučeným, a to formou jednak přímé podpory těchto osob a jednak formou zvyšování kvality dostupnosti sociálních služeb pro tyto osoby. Důraz je kladen na rozvoj těchto služeb s cílem sjednocení postupů samospráv a dalších poskytovatelů.

Další vazbu můžeme nalézt mezi Prioritní osou 4 Veřejná správa a veřejné služby se specifickým cílem 5.5 Zvýšit profesionalitu a orientaci na službu občanům u politiků, manažerů a úředníků ve veřejné správě a samosprávě – zajistit jim kvalitní personální rozvoj a vzdělávání spadajícího pod Globální cíl 5. Stejně jako u Prioritní osy 4 je rovněž v tohoto specifickém cíli kladen důraz na řízení a rozvoj lidských zdrojů ve veřejné správě, vzdělávání, zlepšování kvality, zavádění moderních nástrojů, kdy by veřejná správa v ČR měla být pojímána jako služba občanovi a být schopna pružně reagovat na jejich potřeby.

Obrázek 13: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na OP Lidské zdroje a zaměstnanost

Zdroj: vlastní zpracování

V rámci prioritních os 1 a 2 byly při navrhování konkrétního zaměření programů podpory využity informace o rozložení zaměstnanosti podle sektorů v jednotlivých regionech, předpokládaný budoucí vývoj zaměstnanosti v sektorech a regionech s důrazem na regiony nejvíce postižené strukturální nezaměstnaností, tj. zejména NUTS II Moravskoslezsko a Severozápad. Tyto dva regiony budou podpořeny nejen vyšší alokací prostředků ve srovnání s ostatními regiony, ale rovněž prostřednictvím regionálně zaměřených projektů a projektů zaměřených na sektory, které se nacházejí v restrukturalizaci či útlumu. [23]

OP Lidské zdroje a zaměstnanost má shodné priority především s Globálním cílem 2 a částečně s Globálními cíli 4 a 5.

6.1.2.6 OP Vzdělání pro konkurenceschopnost

Je směřován na zavádění vyučovacích metod, organizačních forem a výukových činností včetně tvorby modulových výukových programů s důrazem na mezipředmětové vazby pro rozvoj klíčových kompetencí, zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele, a to i mimo vyučování, podporu nabídky asistenčních služeb pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, rozvoj kompetencí pedagogů, rozšíření výuky v cizích jazycích, tvorbu a modernizaci kombinované a distanční formy studia, rozšíření výchovy k podnikatelství a inovacím, podporu mobility pracovníků mezi pracovišti výzkumu a vývoje a podnikatel-

ským sektorem, stáže studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků v soukromém a veřejném sektoru, podporu dalšího vzdělávání apod. [21]

U OP Vzdělání pro konkurenceschopnost můžeme nalézt nejsilnější vazbu na Globální cíl 3 Vzdělaná společnost aktivních a sebevědomých obyvatel, především pak na Specifický cíl 3.1 Zlepšit spolupráci škol a jejich studentů s firmami, 3.2 Stát se plně rozvinutým univerzitním krajem a 3.3 Zlepšit podíl obyvatel schopných komunikovat v cizích jazycích. Specifický cíl 3.1 má shodné cíle s Prioritní osou 1 Počáteční vzdělávání v oblasti zvýšení adaptability a flexibility absolventů na trhu práce a to především rozšiřováním spolupráce škol s firmami zejména v technických oborech, které se dlouhodobě potýkají s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků. Prioritní osa 2 Terciární vzdělávání, která je věnována zkvalitnění vzdělávání ve VOŠ a VŠ koresponduje se zaměřením Specifického cíle 3.2. Specifický cíl 3.3 je věnován jazykové vybavenosti veřejnosti aktivní podporou žáků, studentů i ostatních obyvatel kraje. Vzhledem k zaměření tohoto cíle na širokou veřejnost nalezneme shodné možnosti jeho podpory v rámci prioritních os 1 až 3. Rozvoj podnikatelských znalostí, schopností a dovedností žáků v počátečním vzdělávání je shodným rysem Prioritní osy 1 a Specifického cíle 1.4 Podstatně zvýšit počet mladých podnikatelů v kraji. Specifický cíl 4.2 Být evropským lídrem v systémovém rozvoji měkkých kompetencí u všech skupin obyvatel hledá podporu a zdroje financování v různých fondech EU, mezi nimi také OP Vzdělání pro konkurenceschopnost, konkrétně Prioritní ose 3.

Obrázek 14: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na OP Vzdělání pro konkurenceschopnost

Zdroj: vlastní zpracování

Z obrázku je patrná vazba OP Vzdělání pro konkurenceschopnost ke čtyřem Globálním cílům. Ve třech případech okrajově a v jednom poměrně významně.

6.1.2.7 Integrovaný operační program

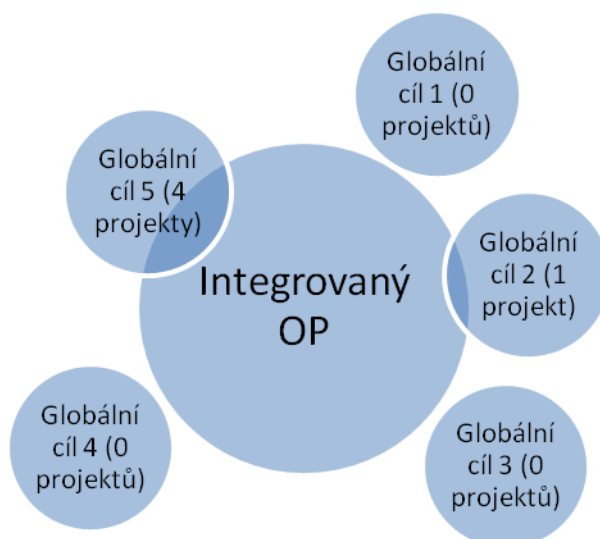
Je určen na podporu služeb informační společnosti včetně elektronické veřejné správy - eGovernment, digitalizaci vybraných datových zdrojů, investiční podporu při zajištění dostupnosti služeb umožňující návrat příslušníků nejvíce ohrožených sociálně vyloučených romských lokalit zpět na trh práce a do společnosti, modernizaci přístrojového vybavení a zvýšení úrovně technického zázemí zdravotnických zařízení, vybudování školících středisek služeb zaměstnanosti a spolupracujících organizací, modernizaci systému krizového a havarijního managementu, zavádění standardů ve službách cestovního ruchu, podporu prezentace ČR jako destinace cestovního ruchu, podporu tvorby a aktualizace územních plánů obcí, regeneraci bytových domů v problémových lokalitách - ekologické a energeticky efektivní sanace bytových domů, opravy konstrukčních nebo funkčních vad konstrukce domu apod. [16]

Prioritní osa 1 Modernizace veřejné správy a 2 Zavádění ICT v územní a veřejné správě naplňují vizi Specifického cíle 5.4 Zajistit efektivní výkon státní správy a samosprávy v kraji v oblasti procesu zefektivňování výkonu státní správy a samosprávy pomocí tzv. e-governmentu, současně s lepším využíváním moderních informačních a komunikačních technologií, které přispějí ke zlepšení organizace veřejné správy, zjednodušení přístupu k informacím, odstranění nadbytečné administrativy, usnadnění styku občana s úřady, ale také lepší komunikaci uvnitř a mezi institucemi veřejné správy.

Prioritní osa 3 Zvýšení kvality dostupnosti veřejných služeb, respektive její část zaměřená na intervenci do socializace a integrace vyloučených romských komunit prostřednictvím sociálních služeb a dalších integračních center, které pomohou obcím a regionům úspěšně řešit problémy v identifikovaných sociálně vyloučených romských lokalitách a umožní tak návrat uživatelů těchto služeb na trhu práce a do společnosti, plně vystihuje obsah Specifického cíle 2.5 Zlepšit kvalitu života a prostředí v problémových sídlištích. V rámci tohoto cíle můžeme nalézt rovněž vazbu na Prioritní osu 5 Národní podpora územního rozvoje v oblasti zlepšení kvality života v oblasti bydlení, kde se zaměří na revitalizace a regenera-

ci prostředí problémových sídlišť postavených v tzv. hromadné bytové výstavbě i renovaci bytových domů situovaných v těchto sídlištích.

Obrázek 15: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na Integrovaný OP

Zdroj: vlastní zpracování

Integrovaný operační program má totožné zaměření s Globálním cílem 5 a jednou z oblastí Globálního cíle 2.

6.1.2.8 OP Technická pomoc

Podporuje řízení a implementaci fondů EU v ČR – např. podpora monitorování, evaluace, publicity apod., nebude tedy dále rozebrán.

6.1.3 Evropská územní spolupráce

Strategická poloha Moravskoslezského kraje v sousedství partnerských regionů v Polsku a na Slovensku otevírá kraji široké možnosti spolupráce v nejrůznějších oblastech. V některých případech pro realizaci a financování rozvojových aktivit dokonce nezbytná. Pro posílení své úlohy při koordinaci této spolupráce chce kraj využít v rámci Specifického cíle 5.2 Posílit trilaterální příhraniční spolupráci kraje s přilehlými regiony Polska a Slovenska OP Nadnárodní spolupráce ČR – Polsko a OP Nadnárodní spolupráce ČR – Slovensko.

6.2 Vazba Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na sektorové koncepce Moravskoslezského kraje

Hodnotit nebo analyzovat něco bez znalosti širších souvislostí a možnosti srovnání není samozřejmě dost dobře možné. Proto se vzhledem k obsahové náročnosti a počtu sektorových koncepčních dokumentů práce dotýká této problematiky pouze do té míry, aby byla zřejmá vazba Strategie rozvoje kraje a sektorových koncepčních dokumentů.

Sektorové koncepce představují základní dokumenty ve stěžejních oblastech působnosti kraje a nemohly být při jeho tvorbě opomenuty. Tyto dokumenty byly vypracovány a jsou realizovány v procesu střednědobého plánování rozvoje v rámci jednotlivých odborů. Jejich obsah a časový horizont platnosti se liší, ale struktura je téměř totožná. Spočívá ve vymezení oblasti, které se dotýká, vytvoření dostatečné poznatkové základny (získání potřebných výchozích informací) a jejich analýza. V neposlední řadě přichází na řadu stanovení vize, cílů a priorit k jejich dosažení. Tyto dokumenty poměrně podrobně popisují a řeší úzce zaměřenou problematiku např. cyklistickou dopravu v kraji, sociální služby, kvalitu ovzduší, odpadové hospodářství, energetickou koncepci, cestovní ruch, silniční a železniční dopravu atd. Při přípravě Strategie se jednalo se mimo jiné o Marketingovou strategii rozvoje cestovního ruchu v Moravskoslezském kraji na léta 2009-2013, koncepci rozvoje dopravní infrastruktury Moravskoslezského kraje či koncepční dokumenty v oblasti ochrany životního prostředí.

Jedním z významných úkolů Strategického plánu rozvoje kraje je vnést do vývoje strategických dokumentů jistou kontinuitu. Proto i při jeho tvorbě bylo využito všech relevantních koncepčních a analytických prací zpracovaných pro území Moravskoslezského kraje. Představuje dokument, který je provázaný s dalšími odbornými koncepcemi. Jejich vize, cíle a priority byly začleněny v rámci Strategie rozvoje kraje do širšího kontextu rozvoje a staly se součástí jeho jednotlivých aktivit.

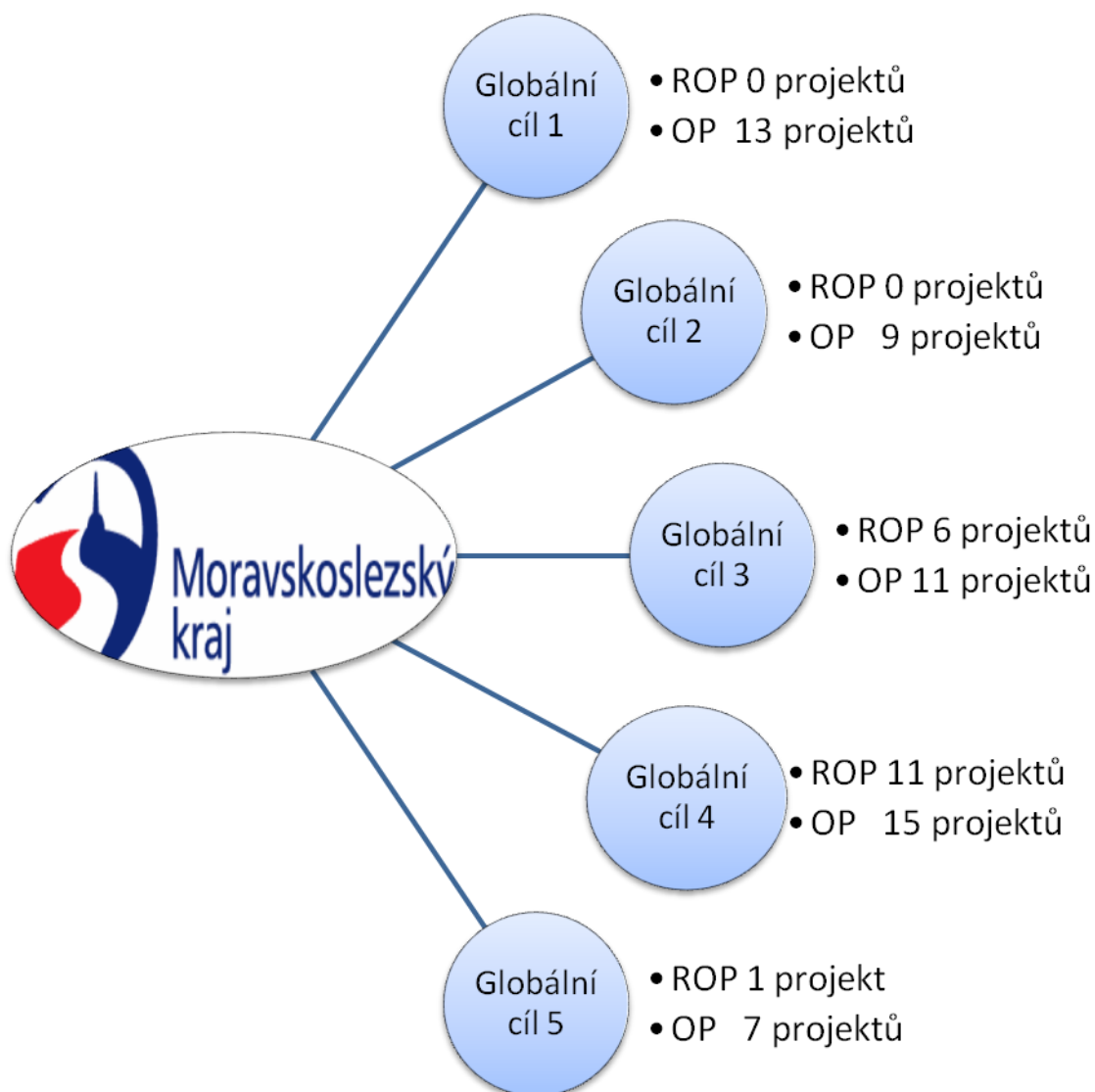
6.3 Zhodnocení výsledků analýzy

Z provedené analýzy vyplynulo, že současná Strategie rozvoje kraje má úzkou vazbu na Regionální operační program regionu soudržnosti NUTS II Moravskoslezsko, kdy je v rámci třech Globálních cílů podporováno celkem 18 projektů. Soulad těchto dokumentů

můžeme hledat již při samotném zpracování Strategie rozvoje kraje, při kterém byl zohledněn a využit ROP NUTS II Moravskoslezsko. Průnik nebyl nalezen v oblasti Globálního cíle 1 a 2, jejichž priority jsou však společné s tematickými OP.

V rámci tematických OP můžeme nalézt shodné zaměření napříč všemi Globálními cíli Strategie. Jednotlivé tematické OP pak reflektují primárně priority vždy jednoho Globálního cíle a do dalších zasahují pouze okrajově. Podrobně jsou tyto vztahy rozebrány v předcházejících kapitolách a není tedy nutné zde přepisovat všechny závěry.

Obrázek 16: Vazba ROP a OP (při postu projektů) ke Globálním cílům Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016

Zdroj: vlastní zpracování

Tento závěrečný obrázek přehledně zobrazuje dotyk ROP a OP (při postu projektů) k relevantním cílům Strategie rozvoje kraje. Spolu s vyobrazením vazeb u jednotlivých OP dostaneme ucelený pohled na propojení těchto dokumentů.

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 reflektuje hlavní, v současnosti platné strategické dokumenty na úrovni EU a ČR, čímž je dosaženo konzistence rozvoje Moravskoslezského kraje s globálními rozvojovými požadavky EU. V tomto kontextu však současně identifikuje specifika kraje a rozvíjí jeho silné stránky a usiluje o zlepšení stránek slabých. Regionální politika EU je v kraji uplatňována prostřednictvím aktivit pro naplňování zejména z cíle Konvergence. Cíle a priority Strategie rozvoje kraje mají tematickou a obsahovou vazbu na zaměření těchto fondů.

Strategie dále koncentruje a sladuje rozvojové směry obsažené v dílčích koncepčních dokumentech kraje. Tyto dokumenty, pořízené v Moravskoslezském kraji většinou před vytvořením současné Strategie, poskytují základní informační náhled, který byl při jejím zpracování respektován. Zároveň však bylo zapotřebí vzít v úvahu nové jevy a vývojové trendy. Ambicí Strategie je, aby ve své současné nebo aktualizované podobě sloužila jako podklad, inspirativní rámec pro zpracování dílčích strategií a koncepcí v budoucnu, tak aby s ní byly nově vytvořené koncepční dokumenty v souladu.

7 NÁVRH POTŘEBNOSTI A ZEFEKTIVNĚNÍ SOUČASNÉ STRATEGIE

Strategie rozvoje kraje je dlouhodobý regionální strategický rozvojový dokument, který formuluje pro delší časový horizont přístup nejen samospráv v kraji, ale i ostatních skupin společnosti k orientaci dalšího rozvoje svých aktivit v celém obvodu kraje. Stanovuje strategické cíle rozvoje kraje jako celku a to spolu s hlavními cestami k jejich dosažení, včetně stěžejních monitorovacích indikátorů. Poskytuje potřebná východiska a základní rámec pro vypracování nejen programů rozvoje kraje coby střednědobých regionálních strategických rozvojových dokumentů, ale i pro vypracování jakýchkoliv strategických rozvojových a územních dokumentů na úrovni měst, obcí, mikroregionů, místních akčních skupin; tzn. i územních plánovacích dokumentů všech obcí v kraji, včetně území kraje samotného.

Při formulování strategie rozvoje konkrétního regionu je třeba vycházet jednak z konkrétní situace v daném regionu, kraji a ve větších regionálních jednotkách, dále z trendů regionálního rozvoje ČR, jednak využívat nových přístupů k regionální politice a regionálnímu rozvoji. Jedním z významných úkolů Strategického plánu rozvoje kraje je vnést do jejich vývoje určitou návaznost. Proto je zcela nezbytné, aby Strategický plán byl přijat na konsensuálním principu, tzn. na základě všeobecné politické dohody všech relevantních politických sil v kraji.

Při tvorbě kapitoly bylo využito především poznatků získaných ze Zprávy o realizaci strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 vytvořené v listopadu 2010 a strategických dokumentů vypracovaných v ostatních krajích.

Vzhledem k zaměření této části nebude rozebrána podrobně celá Strategie, ale pouze oblasti, které skýtaly možnost pro doplnění případně přepracování za účelem jejího zefektivnění, Proto byla vypracována SWOT analýza, která se stala podkladem pro další část práce.

7.1 SWOT analýza Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016

Tabulka č. 2 obsahuje SWOT analýzu. Snahou je jasně postihnout především nejdůležitější silné a slabé stránky Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016, a také nalézt možné příležitosti a případná ohrožení tohoto dokumentu.

Tabulka 2: SWOT analýza Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016

Silné stránky	Slabé stránky
• Dokument obsahuje všechny očekávané náležitosti • Podrobná analýza klíčových rozvojových charakteristik (lidé, podnikání, území) • Podrobný popis cílů na prvních třech úrovních • U indikátorů je uveden doporučený cílový stav • Součinnost množství místních aktérů • Podrobné zmapování názorů na současný stav a rozvojové potřeby MSK • Počítá se s aktualizací (nejedná se o statický dokument) • V dokumentu je zohledněn vliv současné hospodářské krize	• Absence vymezení disparátních oblastí • Nedostatečné odkrytí vazeb na ostatní strategické dokumenty • Nedostatečné vypracování čtvrté úrovně cílů respektive aktivit směřujících k jejich dosažení • Zdroje financování jsou uvedeny pouze obecně • Chybí jasné vymezení kompetencí ve vztahu k jednotlivým cílům strategie • Nedostatečně popsání indikátorů • Posouvání platnosti dokumentů
Příležitosti	Hrozby
• Zlepšení stavu veřejných rozpočtů • Rychlejší doznívání hospodářské krize a zlepšení ekonomických podmínek • Navázání „těsnějšího“ partnerství se subjekty veřejného i soukromého	• Další snižování stavu veřejných rozpočtů a s tím spojených úsporných opatření • Nepodaří se získat dostatečné množství finančních prostředků k realizaci plánovaných opatření

sektoru • Zpracování nových dokumentů, které přispějí k naplnění cílů strategie	• Partnerství participujících institucí se stane pouze formální

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě poznatků zjištěných v provedené SWOT analýze bude následující kapitola věnována zefektivnění současné Strategie rozvoje MSK.

7.2 Zefektivnění Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016

Dle posouzení současného stavu, realizovaných projektů a výsledků provedené SWOT analýzy spatřuji možnost zlepšení a zefektivnění současné Strategie v těchto oblastech:

- Vazby na ostatní dokumenty
- Vymezení regionů pro soustředěnou podporu
- Struktura cílů strategie
- Monitorování a indikátory
- Financování

Vazby na ostatní strategické dokumenty

Na úrovni ČR existuje řada průběžně zpracovávaných dokumentů, k nimž je při začlenění krajské strategie do tohoto kontextu nutno přihlídnout. Jsou to zejména Strategie regionálního rozvoje ČR, Politika územního rozvoje ČR, Strategie hospodářského růstu ČR, Program rozvoje venkova, Národní program reforem a další. Zpracováním přehledné tabulky, ve které by byla vyznačena vazba hlavních strategických dokumentů, s nimiž jsou navrhovaná opatření a aktivity v souladu, by přispěla k lepší orientaci a pochopení souvislostí při tvorbě a realizaci Strategie.

Stejně tak považuji za nedostatek současné Strategie alespoň stručné zobrazení průniku respektive návaznosti vize, globálních a specifických cílů na předcházející dokument. V případě MSK se jedná o PRK 2005-2008. Takové zobrazení přehledným způsobem ukáže, na které priority současný dokument navazuje, rozvádí a které naopak opouští. Jeho

význam dále roste, pokud se v rámci dokumentů jednoho kraje musíme potýkat s rozdílnou významovou úrovní stejných nebo podobných pojmů zejména v terminologii hlavních priorit.

Vymezení regionů pro soustředěnou podporu

Zákon o krajích a především pak specifický zákon o podpoře regionálního rozvoje svěřuje krajům významné kompetence při podpoře rozvoje, které jsou doprovázeny i celou řadou povinností. Všeobecným cílem této podpory je vytváření podmínek pro odstraňování výrazně rozdílné úrovně regionů a dosažení „vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje“.

Absence části vymezující regiony, jejichž rozvoj je třeba podporovat je zvláštní hlavně z důvodu, že je to jedna z mála věcí, kterou zákon přímo uvádí jako obsahovou část programu rozvoje krajů. V případě Moravskoslezského kraje neměli zpracovatelé řešit v platné Strategii ani PRK vnitřní disparity zřejmě z důvodu, že kraj je obecně jako celek považován za strukturálně postižený a kde je i specifická celokrajská struktura. MSK se rovněž potýká s velkými regionálními rozdíly a měl by se této problematice věnovat ve svých strategických dokumentech. Účelem tohoto vymezení je zvýšení efektivity alokace veřejných podpůrných prostředků kraje a jejich koncentrace v nejvíce problémových oblastech, kde tato podpora skýtá největší potenciál zlepšení

Územní jednotky pro hodnocení disparit na úrovni krajů nejsou nijak stanoveny či vymezeny obecně platnou legislativou nebo metodikou. Jakákoliv volba, která by nekorespondovala s jednotkami, s nimiž pracují celostátní dokumenty regionálního rozvoje, by však komplikovala případnou koordinaci evropských a národních aktivit s aktivitami krajskými. V úvahu tedy přichází okres, územní obvody obcí s rozšířenou působností a územní obvody pověřených obecních úřadů. Dalším důležitým krokem je zvolení vhodné metodiky vymezení disparitních oblastí od výběru a práci s jednotlivými ukazateli, až po jejich vyhodnocení.

Podle výsledků této analýzy by měly být v Strategii rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2007 – 2013 zvoleny příslušné nástroje k řešení situace ve vybraných územích MSK.

Struktura cílů strategie

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 definuje rozvojovou vizi kraje a pět globálních strategických cílů, které jsou dále rozpracovány do specifických stra-

tegických cílů. Jejich naplňování je řešeno konkrétními projekty. Až do úrovně specifického cíle je součástí jeho zdůvodnění a zaměření. Jednotlivé projekty je však postrádají. Jsou vymezeny pouze názvem, nositelem projektu, zdrojem financování a územním dopadem.

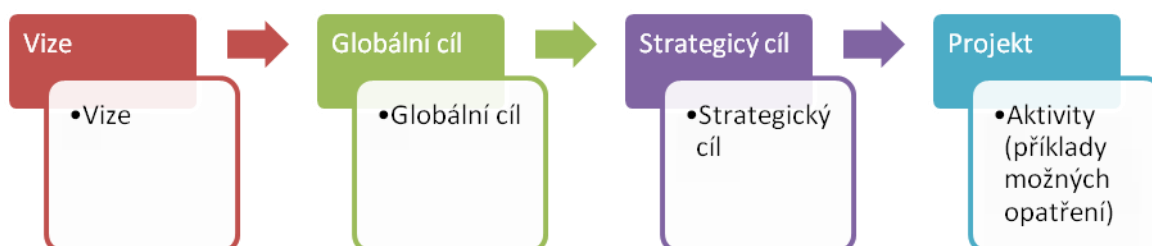
Ze Zprávy o realizaci strategie z listopadu 2010 vyplývá, že je nutné vyřadit z dokumentu projekty:

- jejichž realizace byla ukončena;
- byly pro realizační fázi sloučeny s jinými projekty;
- u nichž bylo jejich nositeli rozhodnuto, že nebudou realizovány [37]

Součástí zprávy nalezneme rovněž podrobné informace o stavu naplňování specifických strategických cílů včetně projektů. Při jejich bližším porovnání s daty u projektů ve Strategii se potvrdily výše uvedené závěry a také skutečnost, že u řady projektů došlo ke změně zdrojů financování. S přihlédnutím k těmto zjištěním, se po dvou letech platnosti dokumentu a roce od jeho schválení (21. dubna 2010) navrhuje aktualizace.

Tato situace by nenastala, pokud by ve Strategii nebyly konkrétní projekty, ani konkrétní lokality jejich realizace (s výjimkou vymezených podporovaných regionů), neboť strategie rozvoje musí být nadčasová. Zároveň se od ní očekává jistý nadhled nad problémy vyskytujícími se nejen v regionálním měřítku, ale i v globálním společenském vývoji, v evropských či celosvětových trendech. Z tohoto důvodu by zde měli zaznívat obecné formulace opatření a aktivit, které budou v následujících letech naplňovány takovými projekty, které přispějí k dosažení stanovených cílů.

Obrázek 17: Nová struktura cílů Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016

Zdroj: vlastní zpracování

Pro formulování této části je důležitá skutečnost, že strategie je dokumentem poměrně obecným a že její význam tkví především ve vymezení budoucích představ o daném území a napomáhá formulovat rozvojové směry, které k naplnění této vize povedou. Konkrétnější specifikace budoucí skutečnosti je pak spíše záležitostí programu rozvoje kraje, jako základního střednědobého koncepčního rozvojového dokumentu. Ten konkretizuje ve strategii definované strategické cíle, a to pomocí rozvojových aktivit, a snaží se podrobně specifikovat pro jednotlivé aktivity nositele projektů, způsob jejich financování a implementaci

Obecně lze konstatovat, že významným rozdílem věcného zaměření krajské strategie oproti „realizačním“ koncepčním dokumentům (program rozvoje, sektorové koncepce, akční plány) je především umožnění globálního pohledu na rozvíjené území, definování strategických rozvojových trendů (cílů) a podchycení rozvojových možností v celém spektru nej-různějších oblastí. Z tohoto hlediska je méně podstatné to, do jaké míry, kdo a čím se bude podílet na realizaci jednotlivých projektů vedoucích k naplnění vize a cílů strategie. Stěžejní je adekvátní vyjádření příslušných rozvojových záměrů.

Krajskou strategii rozvoje lze tedy ve struktuře navrhovaných globálních a strategických cílů i rozvojových opatření vedoucích k jejich naplnění opřít především o poznané potřeby daného území. Získané poznatky je žádoucí konstruktivně konfrontovat s poznanými a vyjádřenými zájmy a potřebami různorodých dotčených subjektů v území a ve výsledné podobě je specifikovat tak, aby byla efektivně a konstruktivně naplněna hlavní vize rozvoje kraje a zajištěna realizace jeho klíčových cílů rozvoje.

Z výše uvedených důvodů i z důvodu poměrně vzdáleného časového horizontu platnosti by strategie neměla řešit konkrétní projekty. Neměla by se zabývat detailními, podružnými problémy, o kterých za pár let již nebudeme vědět. Měla by na všech úrovních vyjádřit priority zásadní, u nichž existuje předpoklad jejich trvání a významu ve sledovaném horizontu strategie.

Monitorování a indikátory

Realizace strategie je zabezpečována aktivitou celé řady institucí, subjektů veřejného i soukromého sektoru. Zodpovědnost za jeho provádění tak nenese jedna instituce. O to důležitější je však pro Moravskoslezský kraj jako hlavního garanta realizace strategie důsledný monitoring jednotlivých aktivit pro účely průběžného vyhodnocování a zabezpečení aktuálních informací.

V případě Moravskoslezského kraje se ve Strategii rozvoje počítá s každoroční monitorovací zprávou a jsou uvedeny měřitelné indikátory na úrovni globálních cílů a to i s cílovými hodnotami. Využití takového souboru indikátorů, umožňuje snadnou dostupnost dat jako nezbytný předpoklad rychlosti a nenáročnosti sledování vývoje a naplňování jeho strategie. Přínosem je rovněž systém operativního monitoringu založený na několika (8) „zastřešujících“ indikátorech, které jsou dále rozvedeny do kompletní indikátorové soustavy (31).

Celá soustava indikátorů by měla být napojena nejen na globální cíl, ale také pro možnost sledování plnění dílčích priorit na specifické cíle. Vzhledem k široké oblasti uživatelů dokumentu by strategie pro větší srozumitelnost a absenci vyhledávání dalších informací z jiných zdrojů měla obsahovat např. v příloze podrobný rozpis indikátorů měřitelnosti s krátkou definicí, periodicitou jejího sledování a zdrojem těchto dat.

Financování

Strategie Moravskoslezského kraje nabízí jen možné zdroje financování a to pouze obecně bez uvedení konkrétních finančních alokací. Byl sice kladen důraz na to, aby u konkrétních projektů, byly v co největší míře známy finanční zdroje (nikoliv však výše), ale problémy v této oblasti již byly rozebrány v části věnované struktuře dokumentu.

Realizace Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje si z pohledu provedení definovaných úkolů a cílů vyžádá nemalé finanční prostředky, které by si zasloužily podrobnější zpracování. V kapitole financování by měl být vypracován odhadovaný finanční rámec po dobu časového horizontu platnosti dokumentu s přiřazením konkrétních částek jednotlivým globálním a specifickým cílům. Takový kvalifikovaný odhad finanční náročnosti jistě vyžaduje důkladné zpracování, ale zároveň dává všem zúčastněným stranám najevo, jaký objem finančních prostředků bude pravděpodobně nutný k dosažení jednotlivých opatření. Současně se může stát jedním z indikátorů naplňování cílů tohoto dokumentu.

Nejdůležitější částí procesu pořízení strategických dokumentů je realizace rozvojových záměrů a jejich prosazování. Předpokladem úspěšnosti realizace strategického dokumentu je v první řadě zajištění spolupráce mezi rozhodující účastníky.

Strategie jako dlouhodobý dokument by měl rozkrýt a ukázat všechny vazby na orgány, instituce, další dokumenty, obsahovat vizi, cíle, jejich popis, indikátory k jejich dosažení, monitorování a způsob jejich financování. Tyto informace by pak měly sloužit „uživatel-

lům“ strategie pro snadnou orientaci a ztotožnění s navrženým směrem vývoje kraje. Měla by vyvolat klima partnerství, posílit vztahy mezi klíčovými zainteresovanými stranami ve prospěch rozvoje regionu.

ZÁVĚR

Regionální politika byla v ČR nově konstituována po roce 1989 jako jeden z významných nástrojů přispívajících k řešení regionálních rozdílů v sociálně ekonomickém rozvoji státu. Zatímco v průběhu devadesátých let většina opatření regionální politiky reagovala zpravidla jednorázově na nově vzniklé regionální disparity v důsledku transformace české ekonomiky. V první dekádě 21. století došlo v důsledku vnitřních i vnějších faktorů k poměrně rychlému vytvoření všech nezbytných pilířů systémového pojetí regionální politiky.

Nejdříve se regionální politika prosazovala zejména na úrovni státní a postupně i na dalších úrovních. Legislativní, programové a institucionální zakotvení této politiky na krajské úrovni má počátek v ustanovení krajů k 1. lednu roku 2000, čímž došlo k naplnění ústavního zákona o vyšším územně správním členění. Kraje mají díky lepší znalosti místních problémů možnost zajistit efektivnější řízení a alokaci zdrojů. Proto byla těmto celkům dána povinnost vytvořit takové nástroje strategického plánování, které povedou za prvé k lepšímu regionálnímu rozvoji, a za druhé pak stanovení nejefektivnější cesty k jejich dosažení.

Příprava strategických a programových dokumentů se stává stále výraznějším nástrojem regionálního rozvoje v České republice. Velký podíl nelze upřít Evropské unii, respektive koncepčním přístupům HSS a možnosti čerpat nemalé finanční prostředky. Na úrovni krajů v ČR význam tvorby strategických a programových dokumentů stoupal s mírnou našeho zapojení, jako členské země EU, do strategického plánování a programování EU.

Obsah této diplomové práce je zaměřen na Moravskoslezský kraj a především na Strategii rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016. Jak již bylo předesláno, žádný z dokumentů vytvořených na „národní“ nebo „evropské“ úrovni nefunguje izolovaně a má určitou návaznost na jiné dokumenty. Právě analýza vazby Strategie Moravskoslezského kraje na tematické operační programy, regionální operační program a sektorové koncepce je jedním z cílů této práce.

Z provedené analýzy vyplynulo, že současná Strategie rozvoje kraje má úzkou vazbu nejen na Regionální operační program NUTS II Moravskoslezsko, ale rovněž na tematické OP. Regionální politika EU je v kraji uplatňována prostřednictvím aktivit pro naplňování zejména cíle Konvergence. Cíle Strategie rozvoje kraje mají tematickou a obsahovou vazbu na zaměření těchto fondů. Reflektováním těchto dokumentů je dosaženo konzistence rozvoje Moravskoslezského kraje s globálními rozvojovými požadavky EU.

Strategie rovněž sladuje a koncentruje rozvojové směry obsažené v dílčích koncepčních dokumentech kraje, většinou vytvořené před jejím zpracováním. Do budoucna zůstává ambicí tohoto dokumentu sloužit jako podklad, inspirativní rámec pro zpracování dílčích strategií a koncepcí, tak aby byly nově vytvořené dokumenty v souladu.

Hlavním cílem diplomové práce byl návrh potřebnosti a zefektivnění současné strategie. Na základě posouzení současného stavu, realizovaných projektů a výsledků provedené SWOT analýzy bylo navrženo pět změn, které by měly přinést kýžený efekt. Jedná se o změny v oblasti objasnění vazeb na ostatní dokumenty, vymezení regionů pro soustředěnou podporu, struktury cílů strategie, monitorování, indikátorech a financování. Podrobně je této problematika rozebrána v poslední kapitole a není tedy nutné přepisovat podrobný popis všech opatření.

Aktualizace a soustavné a nepřetržité procesy strategického plánování jsou jednou z podmínek úspěšné regionální politiky na úrovni státu, kraje i obce. K silným stránkám strategického plánování patří především orientace na budoucnost, komplexnost a veřejný zájem. Naopak problémem je vazba na konkrétní jednání aktérů (např. vazba na nástroje regionální politiky) a také občasná nerealizovatelnost. Kvalitní koncepční dokument je tedy pouze předpokladem nikoliv však zárukou rozvoje příslušného regionu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BURIÁNEK, J. Sociologie. 3. vyd. Praha: Fortuna, 2008. 144s. ISBN 978-80-7373-028-4
- [2] HAVRDOVÁ, M. Program rozvoje kraje. Urbanismus a územní rozvoj, 2000, roč. 3, č. 6, s. 4-6.
- [3] Kolektiv autorů. Teorie a metody uplatnitelné v praxi regionálního rozvoje , Brno: GARREP, 2010, 113 s. ISBN 978-80-9043308-5-3
- [4] Kolektiv autorů. Úvod do regionálních věd a veřejné správy. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. 447 s. ISBN 80-86473-80-5
- [5] POSTRÁNECKÝ, J. Regionální politika a regionální rozvoj v České republice. Urbanismus a územní rozvoj, 2010, roč. 13, č. 5, s 10-16
- [6] POTLUKA, O. a kol. Průvodce strukturálními fondy Evropské unie. 1. vyd. Praha: IREAS, 2003. 198 s. ISBN 80-86684-02-4
- [7] REICHEL, J. Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6
- [8] STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. Regionální politika a její nástroje. 1.vyd. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2
- [9] SYNKOVÁ, L. Dokumenty regionálního rozvoje krajů. Urbanismus a územní rozvoj, 2009, roč. 12, č. 1, s. 14-15.
- [10] TAUER, V., ZEMÁNKOVÁ, H., ŠUBRTOVÁ, J. Získejte dotace z fondů EU. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2009, 160 s. ISBN 978-80-251-2649-3
- [11] TOUŠEK, V. a kol. Portréty krajů. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2005. 139 s. ISBN 80-239-6305-8
- [12] WOKOUN, R. Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2003. 326 s. ISBN 80-245-0517-7
- [13] WOKOUN, R., MATES, P., Management regionální politiky a reforma veřejné správy. 1. vyd. Praha: LINDE, 2006. 351 s. ISBN 80-7201-608-3

- [14] WOKOUN, R. et al. Regionální rozvoj: Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. 1. vyd. Praha : Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699
- [15] Centrum pro regionální rozvoj. *Klasifikace NUTS* (cit. 11.6.2011) <http://www.crr.cz/cs/regiony/regionalni-cleneni/nuts-a-kraje-cr/>
- [16] Fondy Evropské Unie. *Integrovaný OP* (cit 27.7.2011) <http://www.strukturalni-fondy.cz/Files/8d/8dcf1eff-5015-4317-b7a8-6fe05a47bfce.pdf>
- [17] Fondy Evropské Unie. *OP Doprava* (cit. 24.7.2011) <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=dfd3281b-510d-46a4-9166-206a541f434e>
- [18] Fondy Evropské Unie. *OP Lidské zdroje a zaměstnanost* (cit 27.7.2011) <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=9d2ee975-29fd-4a3a-a6ae-198e880027f8>
- [19] Fondy Evropské Unie. *OP Podnikání a inovace* (cit. 25.7.2011) <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=07baa511-51e7-48d1-bdf9-e80421e76469>
- [20] Fondy Evropské Unie. *OP Výzkum a vývoj pro inovace* (cit 27.7.2011) <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=80d40ad9-5498-4a53-95de-526a54f91518>
- [21] Fondy Evropské Unie. *OP Vzdělání pro konkurenceschopnost* (cit 27.7.2011) <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=26c40f51-7478-44c1-a12d-2e6672794ed8>
- [22] Fondy Evropské Unie. *OP Životní prostředí* (cit. 24.7.2011) <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=736feba8-4a54-4ccc-bf4b-3e20cb227517>
- [23] Fondy Evropské unie. *Tematické operační programy* (cit. 10.7.2011) <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/cbbd7af9-afef-448c-8030-1da7e87b4aa7/Tematicke-operacni-programy>
- [24] Fondy Evropské unie. *Regionální politika EU*. (cit. 25.5.2011) <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>

- [25] Fondy Evropské unie. *ROP NUTS II Moravskoslezsko* (cit. 10.7.2011) <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=3429fc23-be35-487a-a339-8788e0a241ac>
- [26] Fondy Evropské unie. *ROP NUTS II Moravskoslezsko* (cit. 6.7.2011) <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/3fcee7b-5ca8-459a-afa3-a035841a7b70/ROP-NUTS-II-Moravskoslezsko>
- [27] Infobanka výzkumu ministerstva pro místní rozvoj. *Zhodnocení regionální politiky na úrovni krajů v ČR a návrh jejího zefektivnění* (cit. 4.4.2011) <http://www.mmr-vyzkum.cz/INFOBANKA/zaverecna-zprava-projektu-2769.aspx>
- [28] Informační servis regionální rady Moravskoslezsko. *Výroční zpráva o provádění regionálního operačního programu regionu soudružnosti Moravskoslezsko* (cit. 2.8.2011) www.rr-moravskoslezsko.cz/file/2217_2_1/
- [29] JERÁSKOVÁ, J., *Jak psát literární rešerši* (cit. 25.5.2011) http://kbe.prf.jcu.cz/files/studenti/Literarni_reserse.pdf
- [30] Metodická podpora regionálního rozvoje. *Koncepční dokumenty*. (cit. 15.6.2011) <http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/koncepcni-dokumenty.html>
- [31] Metodická podpora regionálního rozvoje. *Nástroje regionální politiky*. (cit. 3.6.2011) <http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/nastroje-regionalni-politiky.html>
- [32] Metodická podpora regionálního rozvoje. *Přístupy a metody* (cit. 15.6.2011) <http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/pristupy-a-metody.349.html>
- [33] Ministerstvo pro místní rozvoj. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2007-2013* (cit. 15.6.2011) <http://www.mmr.cz/getdoc/f77e14bc-2c26-4884-9fda-b47c24a5294b/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-pro>
- [34] Moravskoslezský kraj. *Geografické informace*. (cit. 18.6.2011) http://o-kraji.kr-moravskoslezsky.cz/geograficke_informace.html
- [35] Moravskoslezský kraj, *Program rozvoje Moravskoslezského kraje na období 2010-2012* (cit. 14.7.2011) http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/rozvoj_kraje/prk_2010-2012.pdf

- [36] Moravskoslezský kraj, *Strategie rozvoje kraje na léta 2009-2016* (cit. 15.7.2011) http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/rozvoj_kraje/rk_102_p00.pdf Strategie rozvoje kraje na léta 2009-2016
- [37] Moravskoslezský kraj. *Zpráva o realizaci strategie* (cit. 1.8.2011) http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/rozvoj_kraje/srk_realizace.pdf
- [38] Strategické plánování rozvoje v kontextu regionální politiky (cit. 10.5.2011) <http://www.garep.cz/publikace/referat-12.pdf>
- [39] Strategické plánování rozvoje v kontextu regionální politiky-legislativní úprava a její dopady na koncepční řešení rozvojových problémů (cit. 10.5.2011) <http://www.garep.cz/publikace/referat-12.pdf>
- [40] Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava Regionální disparity a hospodářské subjekty v regionálním rozvoji (cit. 15.7.2011) http://disparity.vsb.cz/regdis_2010/pdf/sbornik_regdis_2010.pdf
- [41] Vysoká škola Báňská-Technická univerzita v Ostravě. *Řízení regionální a místní správy - Regionální a municipální management* (cit. 2.8.2011) http://homel.vsb.cz/~tvr12/PUBLIKACE/2006/2006_Rizeni_regionalni_a_mistni_spravy.pdf
- [42] Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava. Management regionů a obcí – studijní text (cit. 2.8.,2011) http://web.telecom.cz/akc-cz/mro_htm/MRO_studijni_text.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ARR	Agentura pro regionální rozvoj
ČNR	Česná národní rada
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
HSS	Hospodářská a sociální soudružnost
ICT	Informační a komunikační technologie (Information andy Communication Technologies)
JEREMIE	Společné evropské zdroje pro mikro až středně velké podnikatele (Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises)
JESSICA	Společná evropská podpora pro udržitelné investice v městských oblastech (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas)
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MSK	Moravskoslezský kraj
LAU	Local Administrative Units
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
OP	Operační program
ROP	Regionální operační program
SWOT	Analyza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (strenghts, weaknesses, oportunities, threats)
TEN-T	Transevropská dopravní síť (Trans-European Transport Network)
VOŠ	Vyšší odborné školy
VŠ	Vysoké školy

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Typy strategických dokumentů	29
Obrázek 2: Územně správní členění České republiky	34
Obrázek 3: Systém strategických a programových dokumentu regionálního rozvoje ČR.....	38
Obrázek 4: Administrativní členění Moravskoslezského kraje	42
Obrázek 5: Komplexní oblasti rozvoje kraje	46
Obrázek 6: Struktura strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016.....	46
Obrázek 7: Hlavní oblasti strategické intervence	47
Obrázek 8: Vazba strategických dokumentů s vyznačením data vytvoření.....	52
Obrázek 9: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na ROP NUTS II Moravskoslezsko 2007-2013	54
Obrázek 10: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na OP Životní prostředí	56
Obrázek 11: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na OP Podnikání a inovace.....	58
Obrázek 12: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na OP Výzkum a vývoj pro inovace.....	59
Obrázek 13: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na OP Lidské zdroje a zaměstnanost.....	61
Obrázek 14: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na OP Vzdělání pro konkurenceschopnost.....	62
Obrázek 15: Vazba Globálních cílů (projektů) Strategie Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016 na Integrovaný OP	64
Obrázek 16: Vazba ROP a OP (při postu projektů) ke Globálním cílům Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016	66
Obrázek 17: Nová struktura cílů Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009-2016.....	72

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Základní úrovně v regionálním rozvoji v České republice.....	34
Tabulka 2: SWOT analýza Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009- 2016.....	69